

1984/85:81

Onsdagen den 13 februari

Kl. 10.00

1 § Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

2 § Överlåtelse av vissa offentligrättsliga uppgifter till internationella organ

Föredrogs konstitutionsutskottets betänkande 1984/85:21 om överlåtelse av vissa offentligrättsliga uppgifter till internationella organ (prop. 1984/85:61).

Anf. 1 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Regeringen har föreslagit vissa förändringar i 10 kap. 5 § regeringsformen som reglerar möjligheterna att överlåta offentligrättsliga uppgifter till internationella organ. Paragrafen brukar benämnas EG-paragrafen, vilket anger dess ursprungliga syfte att möjliggöra en associering till EG.

Vänsterpartiet kommunisterna har i de sammanhang grundlagsfrågor stått under debatt hävdad att denna paragraf bör utgå. Vi intar samma ståndpunkt nu i samband med att vissa förändringar av paragrafen aktualiserats.

Vi menar att den s. k. EG-paragrafen öppnar möjligheter för inskränkning av den nationella självbestämmanderätten. Den begränsning därvidlag som föreslås i propositionen ändrar inte på något avgörande sätt innebörden i paragrafen. Vissa utvidgningar föreslås också. Även i den nu föreslagna lydelsen kommer beslut på viktiga områden och i obestämd omfattning att kunna överlåtas till organ som inte är valda eller kan avkrävas ansvar av det svenska folket. Under vissa förhållanden kan detta även ske utan att folket i val haft möjlighet att ta ställning till frågan.

När det gäller uppgifter som inte direkt grundas på regeringsformen föreslås i propositionen att riksdagen får bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i "särskilda fall" fatta beslut om överlåtelse.

Det finns även anledning att uppmärksamma följderna av det s. k. kvalificerade förfarandet, att fem sjättedelar av de röstande, som skall vara

Onsdagen den
13 februari 1985

*Överlåtelse av vissa
offentligrättsliga
uppgifter till inter-
nationella organ*

minst tre fjärdedelar av riksdagens ledamöter, skall stödja en överlåtelse. Det kvalificerade förfarandet brukar framställas som en viktig garanti, men i själva verket innebär det att folkets grundlagsenliga rätt att i val ta ställning till frågor av stor räckvidd kan kringgås.

Den utredning som föregått propositionen har bl. a. haft till syfte att söka lösa de tolkningsproblem som uppstått vid den hittillsvarande tillämpningen av EG-paragrafen. Den uppgiften förefaller vara svår, och en remissinstans påpekar att den gränsdragning som föreslås mellan befogenheter som grundar sig direkt på regeringsformen och andra befogenheter just leder till de tolkningssvårigheter som enligt utredningsdirektiven skulle avlägsnas.

Den avgörande frågan är att stadgandet i 10 kap. 5 § regeringsformen, såväl i den nuvarande som i den föreslagna lydelsen, möjliggör en begränsning av den nationella självbestämmanderätten och berövar folket rätten att i val få ta ställning till betydelsefulla frågor.

Därför har vi inte ställt oss bakom de föreslagna förändringarna utan upprepat vår ståndpunkt att EG-paragrafen bör utgå ur regeringsformen.

Jag yrkar, herr talman, bifall till den reservation som fogats till konstitutionsutskottets betänkande nr 21.

Anf. 2 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Konstitutionsutskottet har i slutet av denna mandatperiod haft att ta ställning till några propositioner med förslag till grundlagsändringar. I dag förelägger vi riksdagen till ett första beslut förslag om ändringar i 10 kap. 5 § regeringsformen, som reglerar möjligheterna att överlåta offentligrättsliga uppgifter till internationella organ.

Innebörden i lagändringarna är för det första att utrymmet för att överlåta konstitutionella befogenheter begränsas. När det gäller sådan beslutanderätt som direkt grundar sig på regeringsformen skall överlåtelse av beslutanderätten kunna ske endast om den avser normgivnings-, finans- eller traktatmakten. Lagstiftning som rör riksdagsordningen och val till riksdagen undantas från det överlåtbara området. Enligt utskottet är den valda metoden i utredningen och propositionen – att dels förtydliga lagtexten, dels positivt ange de befogenhetsområden som får komma i fråga – en klar förbättring i förhållande till de i dag gällande bestämmelserna.

För det andra innebär förslaget att möjligheterna att överföra andra förvaltnings- och rättskipningsuppgifter däremot något vidgas. Kravet på särskild beslutsordning reserveras för överlåtelse av uppgifter som innebär myndighetsutövning. Riksdagen får möjlighet att i lag bemyndiga regeringen eller annan myndighet att i särskilda fall besluta om sådan överlåtelse.

Slutligen innebär förslaget att när en internationell överenskommelse införlivas med svensk rätt genom s. k. inkorporering riksdagen samtidigt får föreskriva att framtida förändringar i överenskommelsen automatiskt skall gälla här i riket. Man bör då betänka att en sådan inkorporering bara får avse ändringar av begränsad omfattning.

Nils Berndtson har just pläderat för vänsterpartiet kommunisternas inställning sedan lång tid tillbaka – även under den gamla grundlagen – att en

paragraf av det här slaget över huvud taget inte skall finnas i våra grundlagar. Vänsterpartiet kommunisterna har varit ensamt om den uppfattningen både vid tidigare behandling av frågan och i det utredningsarbete i vilket samtliga riksdagspartier deltagit genom en referensgrupp, som stått till den särskilda utredningsmannens förfogande. Jag vill påpeka att propositionen helt har följt utredningens förslag.

Det är givetvis synnerligen viktigt, när man avgränsar de funktioner som skall kunna överlåtas till internationella organ, att man eftersträvar en lämplig avvägning mellan å ena sidan kravet på garantier för den svenska suveräniteten och å andra sidan behovet av att som ett led i det internationella samarbetet kunna överlåta vissa befogenheter. Den svenska bestämmanderätten får naturligtvis inte äventyras. Detta har i förslaget tillgodosetts genom att varje åtgärd som kan anses innefatta en beaktansvärd begränsning av den svenska suveräniteten är omgärdad av särskilda spärrar. Riksdagen har givetvis i alla lägen avgörandet i sin hand. Jag vill också påpeka att i en parlamentarisk demokrati är regeringen helt beroende av riksdagens stöd. Som framgår av min redogörelse för innebörden i förslagen ställs exempelvis inom de mest viktiga beslutandeområdena krav på samma ordning som vid grundlagsändring eller, i brådskande fall, krav på att minst fem sjättedelar av de röstande och minst tre fjärdedelar av ledamöterna stöder ändringsförslagen.

Med beaktande av dessa omständigheter har samtliga partier i utskottet utom vänsterpartiet kommunisterna beslutat tillstyrka propositionen och hemställa om avslag på reservationen. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 3 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Visst har vpk varit ensamt om sin ståndpunkt i denna fråga, men jag tror att oron för följderna av en sådan här lagstiftning säkerligen finns långt utanför vårt partis led.

Jag vill fråga Olle Svensson om han ändå inte ser några faror i bestämmelser som möjliggör överlåtelse till internationella organ av viktiga uppgifter. Finner inte Olle Svensson några problem med de regler som nu gäller och som föreslås gälla för hur sådan överlåtelse skall ske? Jag ser i alla fall med allvar och oro på dessa frågor.

Man brukar motivera en sådan här paragraf med att det internationella umgänget kräver en smidigare handläggning av i sammanhanget aktuella ärenden. Jag tycker att det är allvarligt om man söker dölja konstitutionella problem och inskränkningar i den nationella självständigheten bakom förmenta praktiska svårigheter i det internationella umgänget.

Anf. 4 OLLE SVENSSON (s):

Herr talman! Det sätt på vilket utredningsarbetet har lagts upp – med en särskild utredningsman och en referensgrupp där samtliga partier har varit företrädare – visar, Nils Berndtson, att regeringen har varit medveten om hur viktigt det är att nå fram till en så bra avvägning som möjligt och att det

sannerligen inte är okomplicerat.

Jag tror att vi kan vara överens om att Sverige inte kan leva isolerat från omvärlden. Jag tror också att svenska folket av riksdag och regering begär att man, på ett lämpligt sätt, skall kunna ingå i det internationella samarbetet. Den nu aktuella paragrafen gör det möjligt för Sverige att delta i sådant samarbete utan att vårt lands suveränitet på något sätt äventyras.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservationen av Nils Berndtson – bifölls med acklamation.

3 § Handelsbolag och enkla bolag

Föredrogs lagutskottets betänkande 1984/85:14 om ändring i lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag (prop. 1984/85:99).

Anf. 5 JENS ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag konstaterar med tillfredsställelse att övergångstiden när det gäller gränsdragningen mellan sådana handelsbolag och enkla bolag som bildats enligt äldre rätt förlängs med två år.

Det innebär enligt min uppfattning att det ges möjlighet att finna system som medger att fiskelaget som företagsform t. v. kan fungera på samma sätt som nu, dvs. som enkelt bolag.

När det gäller de problem som uppstår vid en övergång till handelsbolag vill jag hänvisa till den skrivelse som avlämnades till justitieministern i samband med den uppvaktning som Sveriges fiskares riksförbund gjorde den 10 oktober 1984 och som finns som bilaga i propositionen.

Jag noterar också med tillfredsställelse att justitieministern inser fiskets problem om fiskelagen tvingas övergå till att bilda handelsbolag.

Fiskelaget som företagsform liknar ingenting annat och bör därför bli föremål för särbehandling. Med utgångspunkt i att det nuvarande systemet med enkla bolag fungerar bra bör det vara möjligt att, liksom när det gäller bedrivande av jordbruk, medge undantag från skyldigheten att övergå till handelsbolag.

Vi har från fiskets organisationer för avsikt att återkomma till justitieministern i denna fråga.

Jag finner det ändå angeläget att understryka betydelsen av ett undantag genom att få det antecknat i riksdagens protokoll.

Jag har, herr talman, inget yrkande.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Föredrogs

Lagutskottets betänkande

1984/85:15 Godkännande av en deklaration angående 1955 års Haagkonvention om tillämplig lag beträffande internationella köp av lösa saker (prop. 1984/85:102)

Utskottets hemställan bifölls.

Nr 81

Onsdagen den
13 februari 1985

Ändring av riksgränsen mellan Sverige och Finland

5 § Ändring av riksgränsen mellan Sverige och Finland

Föredrogs lagutskottets betänkande 1984/85:16 om ändring av riksgränsen mellan Sverige och Finland (prop. 1983/84:202).

Anf. 6 PER-OLOF STRINDBERG (m):

Herr talman! Det betänkande som riksdagen nu går att behandla är ett enhälligt betänkande – något annat vore f. ö. orimligt. Det gäller en ändring av riksgränsen mellan Sverige och Finland.

Jag vill ta kammarens tid i anspråk några minuter, därför att betänkandet innehåller en historiskt intressant bakgrund till de aktuella gränsändringarna och har vuxit fram efter en osedvanligt lång utskottsbehandling. Handläggningen – från arbetet i gränskommissionen till propositionsarbetet och utskottsbehandlingen – bör också kunna ge en och annan lärdom för framtiden.

Några årtal av intresse för dagens ärende:

År 1809 slöts freden i Fredrikshamn mellan Sverige och Ryssland. Riksgränsen skulle i norr i huvudsak följa djupfåran i Torne, Muonio och Könkämä älvar och i Ålands hav över mittpunkten på skäret Märket. Sedan gammalt hade byarna vid de nya gränsälvarna i stor utsträckning ägor på båda stränderna och ute på holmarna, de s. k. suveränitetsholmarna. Dessa ägarförhållanden har vållat speciella fastighetsrättsliga problem.

År 1888 företogs en grundlig översyn av riksgränsen – smärre justeringar hade vidtagits tidigare. Gränskommissionen föreslog då att gränsen i forsen Matkakoski skulle gå över klippan Isokallio mellan älvens båda grenar på sätt som beslutats vid gränsjusteringen 1821. Ryska regeringen genomdrev att gränsen i stället skulle följa djupfåran i den västra av de båda älvgrenarna, och klippan Isokallio kom därigenom helt på ryskt område.

Efter Finlands självständighet genomfördes den första gränsöversynen 1926–1927. Vissa justeringar gjordes, och även den gången tog överläggningarna lång tid. Åren 1928–1929 godkändes justeringarna i stort sett. När det gällde gränsmarkeringen vid Närä bäck i Haparanda–Torneå-området godkände icke Finlands regering förslaget. Först 1936 kunde överenskommelse träffas om gränsen vid Närä bäck, och godkännandet av de kompletterande arbetena kom 1939.

Det var vid överenskommelserna åren 1928–1929 som Sveriges och Finlands regeringar enades om att allmänna gränsöversyner skulle göras vart

*Ändring av riks-
gränsen mellan
Sverige och
Finland*

tjugofemte år. En sådan översyn genomfördes 1956–1957 och godkändes 1961.

I enlighet med tidigare överenskommelse skulle nästa gränsreglering göras 1981. Sverige och Finland tillsatte också var sin gränskommission. Deras förslag finns redovisade i proposition 1983/84:202, vilken förelades riksdagen i maj förra året. En proposition av motsvarande innehåll har redan tidigare bifallits av den finska riksdagen.

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner 1981 års översyn av riksgränsen mellan Sverige och Finland. Den av gränskommissionerna verkställda översynen innebär att riksgränsen skall ändras i Torne och Muonio älvar och att därvid fyra stycken i Sverige belägna finska suveränitetsholmar skall föras över till Finland och två i Finland belägna svenska suveränitetsholmar föras över till Sverige. Vidare flyttas riksgränsen vid forsen Vähänärä till en mittlinje i älven. Gränsöversynen innebär också en ändring av riksgränsen på skäret Märket i Ålands hav.

Propositionen har icke föranlett någon motion.

Beträffande gränsdragningen på skäret Märket har utskottet inhämtat yttrande från utrikesutskottet, som tillstyrker förslaget.

Gränsjusteringen anses inte vara oförenlig med Ålandskonventionen av den 20 oktober 1921, och Finlands regering har notifierat bl. a. konventionens signatärmakter om den föreslagna gränsändringen. Inga invändningar har rests mot förslaget.

Gränsjusteringen i Torne älv har däremot icke varit helt enkel att lösa. I en skrivelse till lagutskottet från byälldermannen i Övre Vojakkala by norr om Haparanda framfördes erinringar mot förslaget. I dessa erinringar instämde även byälldermännen i ytterligare ett antal byar. Ett antal artiklar i såväl ortspressen som rikspressen tog även upp frågan om huruvida den föreslagna gränsdragningen kunde anses vara riktig.

Lagutskottet har besökt det omtvistade området vid Vähänärä-forsen i Torne älv. Läget framgår av karta i betänkandet. Även sekreteraren i den svenska gränskommissionen deltog i besöket. Utskottet tog således på ort och ställe del såväl av kommissionens handlingar som av resultatet av de ekolodningar som ombesörjts av Övre Vojakkala by.

Vid en hearing redovisade även företrädare för andra byar samt fiskeintressenter, representanter för Haparanda kommun m. fl. sina synpunkter.

Jag skall, herr talman, inte gå in på alla de tekniska detaljerna i undersökningarna, men klart är att gränskommissionens mätningar utfördes vid exceptionellt högt vattenstånd och att ortsbefolkningen hävdade att djupfåran inte ändrats, utan att kommissionen gjort sina mätningar på så sätt att de maximala djupen uppmätts i en djuphåla utanför den svenska stranden. Sekreteraren i gränskommissionen har också framhållit att inget i kommissionens mätningar utesluter att byborna kan ha rätt.

Vi har i utskottet funnit att mycket talar för att djupfåran går i den nuvarande gränslinjen, och vi föreslår därför att riksdagen skall godkänna den föreslagna gränsregleringen med undantag för en i betänkandet noga angiven sträcka. Latitudangivelserna har gjorts enligt såväl svenskt som

finskt system. Till dess nya mätningar verkställts och en ny överenskommelse träffats om gränsens sträckning på det aktuella älvavsnittet gäller som gräns den nuvarande gränssträckningen. När och hur förnyade mätningar skall ske får ankomma på regeringen att överenskomma med den finska regeringen om. Med hänsyn till den betydelse gränsdragningen vid Vähänärä-forsen fått synes det lämpligt att den svenska regeringen tillsätter en ny gränskommission.

Vi har i utskottet länge tvekat i denna fråga, då vi ju vet att den finska riksdagen redan godkänt gränsöverenskommelsen. Men – och det framgår av min redogörelse – förhållandet är icke unikt. Vid gränsförhandlingarna 1926–1927 var det den finska regeringen som inte ville godta gränsdragningen.

Utskottet hoppas givetvis att det mycket goda förhållande som sedan länge rått mellan befolkningen på bägge sidor om gränsen i Tornedalen skall bestå allt framgent; att gränsen även i framtiden skall göra skäl för namnet "världens fredligaste gräns".

Herr talman! Som jag inledningsvis påpekade bör man av detta ärende kunna dra en och annan lärdom för framtiden. En sådan lärdom är behovet av samordnad behandling i berörda länders riksdagar. Inför ett kommande förslag om slutlig reglering av problemen med suveränitetsholmarna har utskottet framhållit vikten av att propositionsarbetet i Sverige och Finland samordnas så att riksdagarna kan behandla frågan samtidigt.

Till sist vill vi från utskottet understryka vikten av att man vid framtida gränsöversyner tar till vara också den kännedom om förhållandena på platsen som den lokala befolkningen har. Det bör vid framtida gränsöversyner åligga gränskommissionerna att – om de anser att en gränsjustering av någon betydelse bör ske – ge lokala myndigheter och lokalbefolkningen tillfälle att yttra sig innan förslag till gränsändring slutligen fastställs. Ett sådant förfarande är särskilt viktigt om kommissionernas förslag innebär avvikelser från huvudprinciperna vid gränsbestämningen.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna.

Jag har – trots att utskottsbetänkandet är enhälligt – funnit skäl att i riksdagens protokoll ange skälen för de avsteg från propositionen som utskottet föreslår riksdagen att göra, och jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Anf. 7 KERSTIN NILSSON (s):

Herr talman! Frågor om nya gränser skapar ofta oro bland befolkningen på båda sidor om en riksgrens. Och sådana gränsöversyner sker vart tjugofemte år vad gäller riksgränsen Sverige–Finland. Har man såsom jag på nära håll fått följa händelserna kring en ny föreslagen riksgrens, kan man förstå oron bland människor vid en gräns. Det är alldeles riktigt, som lagutskottet påpekar, att Tornedalsgränsen ofta kallats "världens fredligaste gräns". Så kommer händelserna sommaren 1984; riksgränsen vid Övre Vojakkala flyttas in på vad byborna av hävd anser vara svenskt område och svenskt fiskevatten. Det sker enligt 1981 års gränskommissioners översyn av riksgränsen.

Det blir en *störning* – incident heter det för dagen; hur länge det nu håller i sig – mellan bybor i finska och svenska Vojakkala byar. En av sommarens varmaste dagar kallar byaåldermannen Fale Højvall och andra mig till sig vid Vähänärä-forsen för att gå igenom problematiken. Man uttryckte särskilt oro för att den tidigare goda grannsämjan över älven skulle förändras. Sedan har detta följts upp av skrivelser och information inför lagutskottet. Lagutskottet har – berömvärt – företagit en studieresa till Haparanda–Vojakkala och liksom jag låtit sig övertygas om behovet av en närmare undersökning. Det var ett utmärkt initiativ att på senhösten företa den långa resan, att lyssna på lokalbefolkningens synpunkter, lokalkännedom om vattenföring, vattenstånd m. m., vid skilda tidpunkter, och att ta del av människornas oro. Det var en oro som hystes av fiskare och sportfiskare längs Torne–Muonio–Könkämä älvars hela vattensystem. Man hyste farhågor för att den föreslagna gränsdragningen skulle strypa fisket uppströms, om 1981 års gränskommissioners översyn befästes.

Herr talman! Jag vill tacka berörda regeringsledamöter, lagutskottets alla ledamöter – över partigränserna – och utskottets ordförande för en mycket seriös och skicklig handläggning av en svårhanterad fråga. Tornedalsgränsen kan förbli världens fredligaste gräns.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utskottets hemställen bifölles.

6 § Föräldraförsäkringen, m. m.

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1984/85:12 om förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen (prop. 1984/85:78 delvis).

Anf. 8 NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 12 bär den sedvanligt poetiska rubriken Förbättringar inom föräldraförsäkringen, havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukpenningförsäkringen. Denna gång skulle betänkandet lämpligen kunna fördes med en underrubrik för att ange upphovsrätten. Det kunde ha stått Förslag av riksdagens socialförsäkringsutskott, fritt efter ett propositionskast av socialminister Sten Andersson.

Propositionen var ett vackert exempel på vad som händer om en författare siktar åt ett håll och träffar på ett annat. Från den synpunkten har vi i en moderat motion redan vederbörligen okvädat propositionen, varför jag inte skall fördjupa mig mera i dag, utom på en punkt som jag återkommer till.

Vi har delat upp propositionen på olika talare, och för min del skall jag bara uppehålla mig vid ett par av de punkter där vi har varit oeniga inom utskottet. I väldigt mycket är vi ju eniga. Beträffande just det som förtjänar

rubrikens beteckning förbättringar är utskottet enhälligt, och det gäller faktiskt de flesta punkterna, men så icke överallt.

Vi har en moderat reservation, nr 6, med rubriken Föräldrapenning över garantinivån. Under den rubriken döljer sig en ganska radikal förändring av föräldraförsäkringen. Sedan utredningen började arbeta med förslaget någon gång i början av 1970-talet har det, såvitt jag vet, rått total politisk enighet om att för att uppbära föräldrapenning med, som det heter, egen sjukpennings belopp, förutsätts att man skall förlora inkomst under den tid då föräldrapenningen utnyttjas. Nu föreslås ett väsentligt avsteg på den punkten. I en familj där man har en hemmamake – alltså någon som mera permanent, åtminstone för någon tid, är hemma, arbetar i hemmet och med barnen – får denna hemmamake i dag föräldrapenning med det s. k. garantibeloppet, som f. n. uppgår till 48 kr. om dagen.

Om man, vilket står familjen fritt, väljer att låta den andra maken, som normalt är ute och förvärsarbetar, gå hem och avlösa i barnvården, är det medgivet. Men då ersätts inkomstbortfallet inte efter sjukpenningklass utan även då endast med garantibeloppet.

Självfallet innebär detta i många fall en betydande inkomstförlust. Men det har sina skäl att vi en gång i full enighet beslöt att det skulle vara så. Det principiella skälet, som man väl kan kalla det, var att det aldrig har varit föräldraförsäkringens syfte att två föräldrar samtidigt – med finansiering från föräldrapenningen – skulle kunna ägna sig åt vård av samma barn. Vad vi har velat är att tillförsäkra barnet *en* förälders hemmavaro och tillsyn.

Skälet att inte gå längre än så är lika gott i dag som det var för 15 år sedan. Därtill kommer att den nu föreslagna förändringen reser stora kontrollproblem. Det sägs uttryckligen i propositionen och i utskottsmajoritetens skrivning att syftet med reformen bl. a. är att åstadkomma en förenkling. Jag kan inte se att det blir någon förenkling – snarare tvärtom.

Försäkringskassan har i det här sammanhanget en viktig kontrollfunktion. Den skall bl. a. upprätthålla respekten för det helt avgörande kriteriet för rätten till föräldrapenning, att den som uppbär sådan föräldrapenning skall ha barnet i sin vård. Med detta menas något mycket konkret och handgripeligt. Det gäller verkligen att den som stannar hemma med föräldrapenning skall sköta barnet personligen. I de familjer där det ändå finns ytterligare en förälder hemma, som dittills skött barnet, är det självfallet helt omöjligt att kontrollera att detta krav är uppfyllt.

En pappa – om vi nu håller oss till det statistiskt vanligaste fallet – som vill ta ledigt från jobbet och stanna hemma, kan göra det, och ingen kan kontrollera om han gör något som helst för barnets vård och skötsel. Man får väl nöja sig med att kontrollera – som man väl också annars gör – att han är hemma på natten, har sin nattvila i hemmet. Men om han i övrigt vill ägna sig åt att reparera villan eller ge sig ut och fiska dagarna i ända, kan han göra det.

Dess värre är detta dessutom en förmån som egentligen bara den kan tillskansa sig som har goda inkomster. Inkomstbortfallet, om man gör på detta sätt, blir ju ganska kännbart för en låginkomstfamilj. Man förlorar 10 % brutto av den normalt förvärsarbetandes lön, eftersom kompensa-

tionsnivån i föräldraförsäkringen är 90 %, och man förlorar dessutom de 48 kr. som redan utgår till den andre föräldern. Det blir alltså ett inkomstbortfall på 60–70–75 kr. om dagen, och för barnfamiljer i knappa omständigheter lär detta inte vara någonting att reflektera över. Men den som har mycket goda inkomster kan naturligtvis betrakta ett inkomstbortfall på uppåt hundralappen som ett billigt pris för en rejäl extrasemester.

Detta är inte precis en reform som lättar bördorna för dem som har det besvärligast, men den innebär en stor frestelse för dem som har god råd.

Vi moderater motsätter oss denna förändring. Jag yrkar därför, herr talman, bifall till reservation 6.

En mindre nyhet i förslaget gäller s. k. kontaktdagar. I anslutning till förslaget att det antal år under vilka föräldrapenning skall vara tillgänglig sänks från åtta till fyra, föreslås som en sorts kompensation införandet av två kontaktdagar per år och barn, att användas för t. ex. besök i skolan. Det är ett bra förslag, och vi har ingen invändning mot det. Vi tycker emellertid att det är ett i onödan rest pekfinger mot föräldrarna, att bestämma att det skall vara just två dagar om året och ingen annan fördelning. Om en familj tycker sig behöva fyra dagar det ena året och ingen dag det andra året anser vi att man kan få göra en sådan uppdelning. Därför föreslår vi i reservation nr 9, till vilken jag yrkar bifall, att familjerna skall fritt få disponera hela antalet dagar, två dagar per år, under de år när barnen är mellan fyra och tolv år och ta ut dem som de vill. Om en familj vill ta en vecka när barnet börjar skolan skall man få göra det.

Så har vi då, herr talman, den egendomligt uppmärksammade frågan om den s. k. BB-avgiften. Det är naturligtvis inte någon stor fråga i detta sammanhang, men den har kommit att få en avsevärd uppmärksamhet. Utskottets majoritet har avvisat förslaget i propositionen och vill att förlossningsvård i fortsättningen, liksom hittills, skall vara avgiftsfri, dvs. att det inte skall göras något avdrag för sjukhusvård från föräldrapenningen.

Jag skall gärna säga att förslaget för mig inte ter sig så oerhört upprörande. Det finns logik i det, vilket jag har sagt flera gånger, och visst skulle man kunna diskutera en sådan åtgärd – men inte nu och inte på detta sätt.

Jag sade i början av mitt anförande att jag inte skulle ägna mig åt själva kvaliteten på propositionen, men på just denna punkt vill jag för ett ögonblick göra det, och det gäller alltså beredningen av detta förslag.

Det har sagts att förslaget skulle vara försåtligt presenterat. Det håller jag inte med om. Detta förslag framförs i propositionen på precis samma sätt som övriga delförslag. Däremot presenteras själva uppslagsändan mycket försåtligt. Det står nästan överst på s. 92 i propositionen:

”Vidare har riksförsäkringsverket pekat på behovet av att klarlägga om sjukhusvårdsavdrag skall göras på föräldrapenning.”

Jag minns att min gamla mormor brukade säga att en halv sanning alltid är en lögn, och det som här sägs i propositionen är på sin höjd en halv sanning. Vad riksförsäkringsverket verkligen sade i sitt remissyttrande över SOU 1982:36, dvs. föräldraförsäkringsutredningens betänkande, var att man ville ha klarlagt att sjukhusvårdsavdrag från föräldrapenning *icke* skall göras, inte

om det skall göras. I beslutet om detta remissyttrande deltog bl. a. ledamoten i riksförsäkringsverkets styrelse Doris Håvik, och vi får väl om en stund höra vad det är som har hänt sedan dess.

Om regeringen på detta sätt går stick i stäv mot vad ett ämbetsverk har önskat kunde det vara skäl att man när förslaget väl är färdigt efterhörde reaktionen och synpunkterna på det. Annars håller jag helt med om att man under propositionsarbetet i ett departement visst kan arbeta in de synpunkter som har kommit fram vid remissbehandlingen utan att därefter skicka förslaget på remiss igen. Men när man gör på detta sätt vore det nog klokt att höra sig för en gång till.

Vi anmärker alltså på beredningen av detta förslag. Vidare kommer det vid en olämplig tidpunkt. Jag tror att det råder rätt stor enighet i riksdagen om att många barnfamiljer har det ekonomiskt mycket besvärligt. De omtalade stora förbättringarna, som skulle ha skett nyligen, har det i många fall just inte blivit något av. Vi vet alla att det måste till mer radikala tag för att absolut och relativt förbättra barnfamiljernas ekonomi. I det läget känns det helt enkelt fel att lägga sten på börda, även om bördan eller stenen i de flesta fall inte är så förfärande tung. Man kommer att tänka på det gamla talesättet om halmstråt som knäcker ryggen på åsnan. Men det knäckte faktiskt ryggen.

Av huvudsakligen dessa två skäl har vi moderater anslutit oss till förslaget att avslå regeringens proposition på denna punkt. Jag yrkar alltså, herr talman, bifall till utskottets hemställan i detta avseende. Mina kolleger Siri Häggmark och Gullan Lindblad kommer att uppehålla sig vid övriga delar där utskottet inte är helt ense.

Anf. 9 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Folkpartiet tillstyrker en stor del av förslagen i proposition 1984/85:48. Det är en förenkling att föräldrapenningen vid barns födelse och den särskilda föräldrapenningen slås ihop till en föräldrapenning. Införandet av kontaktdagarna kan ge föräldrarna större förutsättningar att följa sina barn i skolan, i förskolan osv. Adoptivföräldrar jämställs med biologiska föräldrar. På några punkter är vi dock kritiska.

Förslaget om kontaktdagar är alltför stelbent utformat. I dag har man möjlighet att spara föräldraledigheten till dess barnet fyller åtta år. Även om många inte utnyttjar den möjligheten, inskränks kraftigt möjligheterna att ta ledigt för t. ex. inskolning genom att endast två kontaktdagar får tas ut per år. Det vore enligt folkpartiets mening en betydligt bättre lösning att låta föräldrarna själva avgöra när de vill ta ut sina kontaktdagar.

Genom detta förslag skulle större valfrihet skapas för föräldrarna. Det borde vara uppenbart, vilket bl. a. socialstyrelsen påpekar, att man inte på två dagar klarar inskolningen på ett daghem.

Utskottsmajoriteten har riktat den invändningen mot en ordning med ett flexibelt uttag av kontaktdagarna att ändrade regler skulle medföra kostnadsökningar. Argumentet är svärförståeligt. Vi vill inte utöka antalet kontaktdagar, men vi vill låta föräldrarna själva avgöra när de skall ta ut dem. Detta kan möjligtvis medföra kostnadsökningar ett visst år, om valfriheten

leder till att föräldrarna tar ut mer än två dagar i genomsnitt under det året. Men det totala uttaget medan barnet är mellan fyra och tolv år borde inte påverkas nämnvärt, såvida inte utskottsmajoriteten räknar med att de stelbenta reglerna leder till att många föräldrar inte utnyttjar möjligheten att ta ut kontaktdagarna. Det skulle var intressant att höra utskottsmajoriteten utveckla sina tankegångar om fördyringen av en rätt till flexibelt uttag av kontaktdagarna.

Utskottet har modifierat övergångsbestämmelserna för uttag av föräldrapenning jämfört med propositionen. Man har tagit viss hänsyn till den kritik som bl. a. folkpartiet har framfört. Om alla blev tvungna att ta ut resterande föräldraledighet under 1985 skulle det uppstå problem på arbetsmarknaden. Utskottsmajoriteten föreslår därför att för barn som är födda senast 1983 skall föräldrapenning tas ut senast 1987. Det innebär ändock en retroaktiv inskränkning i rätten att ta ut föräldrapenningen.

Utskottets förslag löser visserligen en del av övergångsproblemet. Men fortfarande kvarstår att det är orättvist mot de familjer som har sparat många dagar för att kunna ta ledigt t. ex. när barnet börjar skolan. Ett barn som är fött 1983 kommer att vara fyra år när rätten att ta ut föräldrapenning utgår.

Jag anser därför att alla som har fått barn, innan de nya reglerna träder i kraft, bör kunna ta ut föräldrapenningen enligt de regler som gäller när barnet föds. Utskottsmajoriteten anser att detta skulle leda till ökad administration genom att det finns parallella system. Utskottsmajoriteten går så långt att man t. o. m. säger att propositionens syfte att åstadkomma administrativa förenklingar skulle omintetgöras. Jag vill först påpeka att andra förenklingar, t. ex. sammanslagningen till en föräldrapenning, har accepterats av oss. Det förefaller vidare litet märkligt att man med modern datateknik inte skulle kunna hålla reda på antalet dagar som återstår att ta ut utan att detta skulle medföra betydande administration. Även om viss ökad administration skulle bli följd anser vi att rättvisaspekten är så viktig att vi inte vill göra avkall på den.

I en motion från folkpartiet har förhållandena för dem som arbetar s. k. koncentrerad deltid tagits upp. Det är ett välkänt faktum att de som har sin arbetstid ojämnt fördelad ofta får en mycket låg kompensation från försäkringskassan när de är sjuka eller när de tar ut tillfällig föräldrapenning. Detta är också allvarligt, eftersom det motverkar strävandena att åstadkomma flexibla arbetstider. Det är orimligt att ha regler som utgår från att alla arbetar lika många timmar under varje dag fem dagar i veckan.

Denna fråga har uppmärksamats av socialförsäkringsutskottet ett flertal gånger. Redan för ett par år sedan beslutade riksdagen, på förslag av utskottet, att uppdra åt regeringen att utreda denna fråga vidare. Trots detta har troligtvis ingenting hänt. Ändock nöjer sig utskottsmajoriteten med att konstatera att riksdagen redan begärt en utredning och förutsätter att en sådan utredning kommer till stånd inom kort. Med hänsyn till den ringa aktivitet som märkts hittills finns det tyvärr all anledning att vara skeptisk till att det skall hända något "inom kort". Det är en klar nonchalans mot riksdagen att regeringen inte har vidtagit några åtgärder.

Jag har visserligen all förståelse för att detta är en svår fråga och att en förändring kan kosta pengar. Detta är dock ytterligare ett skäl för utredningen, så att vi kan få ett bättre underlag för konkreta ställningstaganden. Det finns därför all anledning för riksdagen att upprepa sin begäran om att denna fråga skall utredas.

När det gäller kostnaderna för förlossningsvård kan jag bara konstatera att en avgift för denna strider mot principen att mödravård och förlossningsvård skall vara avgiftsfria. Utskottsmajoriteten har därför avvisat förslaget om avgifter för förlossningsvård.

Alternativa former för vård och omsorg kan många gånger utgöra ett alternativ till den verksamhet som stat och kommun bedriver. De kan innebära en hälsosam konkurrens för den offentliga verksamheten och täcker ofta ett behov som inte är tillgodosett. Inom barnomsorgen ser vi exempel på arbetslösa förskollärare som startar privata dagis. De föräldrar som vill använda privat barnhälsovård bör givetvis kunna göra detta.

Möjligheten till att ta ut kontaktdagar bör därför inte vara begränsad till att verksamheten skall bedrivas i offentlig regi.

Folkpartiet har i en partimotion under den allmänna motionstiden i år föreslagit att rätten till tillfällig föräldrapenning skall utsträckas utöver 60 dagar för dem som har barn med handikapp. Den av utskottet tillstyrkta begränsningen kan i olyckliga fall medföra stora problem för familjer med handikappade barn som ofta är sjuka. Det rör sig visserligen om en mycket liten grupp, men problemet är stort för dem som drabbas. Eftersom gruppen är så liten kan en förbättring uppnås utan nämnvärda kostnadsökningar. Utskottet anför att det kan uppstå gränsdragningsproblem med de fall där familjen bör få vårdbidrag. Jag vill därför understryka att rätten till tillfällig föräldrapenning för familjer med handikappade barn bör finnas när barnen är sjuka och inte när det gäller mer bestående förhållanden, där familjen i stället bör få vårdbidrag. Men hänsyn till att den aktuella gruppen är så liten bör den praktiska tillämpningen därför kunna ske utan några större problem.

Med detta vill jag ansluta mig till reservation 3 och yrkar bifall till denna. F. ö. vill jag med hänvisning till vad som anförts yrka bifall till reservationerna 9, 12, 13, 18 och 20.

Anf. 10 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Kampen för kvinnans frigörelse har olika sidor, och den måste föras ideologiskt men också i praktisk dagspolitik. En del av kvinnokampen går ut på att bekämpa kvinnornas dubbla arbetsbörda, med både hem- och lönearbete.

Visst finns det män som delar det här ansvaret redan i dag. Olika undersökningar om mäns attityder till hemarbete visar att alla män *i princip* anser att hemarbetet måste delas. Men när det gäller det egna ansvaret så anger de en rad praktiska hinder som gör att just i *deras* fall går det inte att dela lika på hemarbetet.

Statistik från riksförsäkringsverket över föräldraledighetens fördelning mellan kvinnor och män för barn födda 1978–1981 visar att fyra av fem

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

pappor begagnar inte rätten att använda föräldraförsäkringen under barnets första levnadsår. Om man ser till barnets första 18 månader, finner man att det är något bättre – då är det tre av fyra pappor som inte tar ut föräldraledigheten.

Andelen pappor som tar ut föräldraledighet ökar i takt med kvinnans inkomst. I familjer där både mannen och kvinnan har relativt höga inkomster, har fler pappor tagit ut ledigheten än i andra familjer. Men det finns också geografiska skillnader.

Till en viss del kommer förslaget att föräldrapenning skall utges med belopp motsvarande sjukpenningen, oberoende av den andra förälderns sjukpenningnivå, att undanröja en del ekonomiska hinder för papporna att stanna hemma. Men fortfarande finns hindren i arbetslivet för papporna kvar. Männen anger att arbetsgivare och arbetskamrater inte har förståelse för att män behöver vara hemma med små barn. De blir mobbade, de skälls för att visa käringfasoner, de får svårt att avancera osv. Det här må vara sant eller falskt, men argumenten bortfaller när det finns kvoteringsregler som omöjliggör att papporna kan överlåta sin ledighet på kvinnan. På sikt kommer en kvoterad föräldraledighet att förändra männens inställning till barn och hemarbete. Det visar bl. a. de undersökningar om attityder hos män som gjorts. Män som har stannat hemma och skött om barnen när de varit små får en annan relation till sina barn, och de värderar även hemarbetet därefter på ett annat sätt än tidigare.

En kvotering av föräldraledigheten, som vpk föreslår i reservation nr 7, är ett stöd för männen gentemot arbetsgivarna och oförstående arbetskamrater.

Genom att utöka rätten att använda den tillfälliga föräldrapenningen för föräldrar med handikappade barn upp till 16 år, skulle man förbättra dessa föräldrars situation. Detta är ett gammalt vpk-krav, och vi är givetvis tillfredsställda med att det här kravet nu har vunnit gehör. Men ännu återstår en hel del innan föräldrar till handikappade barn får en grundtrygghet vid barnens sjukdom eller när barnens särskilda behov kräver ytterligare omsorger.

Det första som måste rättas till är att de besök som barn på grund av handikapp gör vid samhällets olika institutioner måste jämföras med friska barns besök i samhällets barnhälsovård, dvs. berättiga till användande av den tillfälliga föräldrapenningen. Egentligen är detta självklarheter. Utskottet har också en enig uppfattning om detta, vilket framgår av utskottets skrivning. Men som lagstiftningen är utformad faller besök inom omsorgsnämndens institutioner samt besök vid rehabiliteringskliniker och hjälpmedelscentraler utanför begreppet samhällets barnhälsovård.

Nu brukar det oftast ordna sig i alla fall med ersättningen till föräldrarna vid dessa besök. Antingen sker besöket på remiss eller också löser man problemet genom att sjukskriva medföljande förälder på grund av barnets sjukdom. Att jämföra de besök som handikappade barn måste göra vid olika institutioner med samhällets barnhälsovård innebär därför inte nya utgifter för staten. Kostnaderna finns delvis redan i dag, men de bokförs på

ett annat konto än den tillfälliga föräldrapenningen. Däremot skulle en sådan syn på dessa besök minska krånglet för föräldrarna och skulle ha stor betydelse från rättvisesynpunkt. Nu får föräldrar med handikappade barn alltför ofta tillkämpa sig sina rättigheter i strid med försäkringskassa och läkare.

Enligt vpk:s mening bör också den tillfälliga föräldrapenningen utges helt med hänsyn till barnets behov. I konsekvens därmed bör taket för den tillfälliga föräldrapenningen på 60 dagar om året slopas. Föräldraförsäkringsutredningen har visat att under åren 1980–1981 har 60 dagar tagits ut för mindre än 400 barn årligen. Dessutom visade det sig att det höga uttaget i flertalet fall inte berodde på barnets sjukdom utan på att den ordinarie vårdnadshavaren varit sjuk eller smittbärare. Att slopa taket skulle alltså inte heller medföra oöverstigliga kostnader, men det skulle ha stor betydelse för föräldrarna, dvs. minska krånglet och förenkla deras kontakter med försäkringskassan. Om man, som i utskottsskrivningen, hyser farhågor för att föräldrar då hellre skulle använda föräldrapenningen än vårdnadsbidraget, kan detta motverkas genom tillämpningsföreskrifter.

Enligt hittills gällande lagstiftning inom föräldraförsäkringen har föräldrar som så önskat kunnat spara dagar av den särskilda föräldrapenningen till dess barnet skulle skolas in i förskola eller skola. De nu föreslagna två kontaktdagarna per år är givetvis bra men fyller inte behovet av föräldramedverkan vid inskolning. När det gäller barn med särskilda behov, t. ex. handikappade barn och invandrabarn, är det ytterst angeläget att dagantalet utökas. Behovet av föräldramedverkan är viktigt inte bara för barnet – även om det har stor betydelse. Det är också viktigt att personalen i förskolan, på dagis och i skolan samt de övriga barnen får tillfälle att lära sig och fråga föräldrarna om det nya barnets särskilda behov, förutsättningar och begränsningar.

De förbättringar som föreslås i föräldraförsäkringen kostar ungefär 100 milj. kr. per år enligt beräkningarna. 19 av dessa miljoner skall betalas genom avdrag på föräldrapenningen med 45 kr. per dag för BB-vistelsen. Jag betvivlar att detta skulle inbringa 19 miljoner, utan troligare är väl att det skulle röra sig om en summa av 15 à 16 miljoner. Men låt oss inte tvista om några miljoner i denna miljardbudget, utan vi utgår från 19 miljoner, som de som skrivit propositionen räknar med.

Det bör påpekas, precis som Nils Carlshamre gjorde här, att något förslag om att införa avgifter vid förlossningsvård inte finns i föräldraförsäkringsutredningens betänkande. Idén om denna avgift fick förmodligen socialministern genom att riksförsäkringsverket pekade på ett behov av klarläggande om att sjukhusvårdsavdrag inte skall göras på föräldrapenningen.

I början, när socialministern blev oerhört upprörd över kritiken mot det här förslaget om BB-avgifter, misstänkte jag att han själv inte riktigt hade sett konsekvenserna av det och att det var detta som gjorde honom så ilsken, men senare har jag förstått att ilskan berodde på att det är han själv som har lagt fram det här förslaget och att det inte kommer från något annat håll.

Men genom att förslaget om BB-avgifter på detta sätt väckts i propositio-

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäk-
ringen, m. m.

nen, har remissinstanserna inte haft någon möjlighet att uttala sig om det. Det hade varit angeläget, om man nu önskat införa den här avgiften, att man hade fått reda på hur de berörda, exempelvis vid förlossningsklinikerna, bedömde konsekvenserna för en bra BB-vård och eftervård av en sådan avgift. Det hade inte varit ointressant.

Om dessa avgifter skulle införas, innebär det ett avsteg från en grundläggande syn på mödrahälsovård och förlossningsvård. Att mödra- och barnhälsovård och förlossningsvård skall vara avgiftsfri för den enskilde har varit en väl förankrad värdering inom arbetarrörelsen. Genom detta har man visat att samhället på ett särskilt sätt markerar vikten av att den privata ekonomin aldrig får påverka denna vård.

Avgifter fungerar alltid som en spärr, och därmed minskar efterfrågan i takt med att avgifterna stiger. Det ligger i sakens natur. Genom att införa BB-avgifter banar man väg för ett annat synsätt på omsorgerna om mödrar och barn. Då är steget inte så långt till att även jämställa mödra- och barnhälsovård med annan öppen vård och därmed avgiftsbelägga den. Vi vet att redan i dag finns tankegångar om att avgiftsbelägga mödrahälsovården inom vissa landstingsförvaltningar inte så långt borta från detta hus.

Socialdemokraterna anför i sin reservation som skäl för att införa BB-avgifter, att i dag betalar de som drabbas av komplikationer. Endast s. k. normala förlossningar är kostnadsfria för den enskilde. Men skillnaden är att vid kejsnarsnitt eller andra förlossningskomplikationer sjukskrivs kvinnan. Hon får alltså sjukpenning och avdrag på sjukpenningen. Förmodligen är hon också sjukskriven en tid efter det att hon har lämnat BB, och när hon friskförklaras har hon hela föräldraförsäkringen kvar ograverad. Det är skillnaden mellan vad man kallar normala förlossningar och förlossningar med komplikationer.

Socialdemokraterna anser också att 45 kr. om dagen är en betydelselös summa för barnfamiljerna, men för lågavlönade har den betydelse. Det kan ju för en BB-vistelse röra sig om 300 kr. Detta skall man också se mot bakgrund av att rutinerna för utbetalning av barnbidrag har ändrats från kvartals- till månadsutbetalning. Om man får barn i början av ett kvartal kan man alltså få vänta två tre månader innan man får det första barnbidraget, och då får man bara bidrag för en månad, dvs. 400 kr. Vi vet att kostnaderna i samband med barns födelse är ganska omfattande. Det är en hel del saker som man måste handla för att kunna ta hand om barnet. I det läget är de 300 kr. som BB-vistelsen skulle kosta faktiskt betydelsefulla för lågavlönade barnfamiljer.

Eftersom nu majoriteten i utskottet avisar det här förslaget om BB-avgifterna slipper barnfamiljerna den kostnaden och kan i stället använda sina 300 kr. till andra nödvändiga utgifter i samband med barnets födelse.

Herr talman! Jag yrkar bifall till samtliga vpk-reservationer vid detta betänkande.

Anf. 11 DORIS HÅVIK (s):

Herr talman! Det är glädjande att vi i dag kan diskutera en förbättring och förenkling av föräldraförsäkringen. Den föräldraförsäkring som infördes under den socialdemokratiska regeringen var nämligen enkel, överskådlig och begriplig för den enskilde, men under några borgerliga regeringar ändrades den. Olika syn på vårdnadsbidrag präglade lagstiftningen.

Det fanns en radikal tongång när socialministern hette Romanus och folkpartiet i minoritetsregering införde ytterligare en månads kompensation för inkomstbortfallet; tiden ökades alltså från åtta till nio månader. Det var på den tiden då folkpartiet gjorde verklighet av jämställdhetsbegreppet. Numera är det inom folkpartiet knappast mer än ett honnörsord.

Herr talman! Jag skulle också ha talat om reservationerna 17 och 18, men tyvärr kan jag inte göra det nu, eftersom den talare jag skulle bemöta, Karin Israelsson, inte var på plats när talmannen kallade upp henne. Det föreligger en arbetsfördelning mellan moderaterna, folkpartiet och centern när det gäller att behandla denna proposition, och jag förmodar därför att Karin Israelsson skulle tala om hemmameförsäkringen och egenföretagarna. Jag vill återkomma till den saken senare.

Herr talman! Jag skall här behandla vår reservation 15, som har Sven Aspling som första namn. Jag skall även något bemöta vad som är sagt.

Låt mig inledningsvis slå fast att vi inte haft några BB-avgifter i vårt land sedan den 1 januari 1955. Dessförinnan hade vi avgifter. Det fanns nämligen före 1955 ingen obligatorisk sjukpenning eller rätt att vara hemma. Det fanns en erkänd sjukkassa. De kvinnor som var friska och kunde bli medlemmar där hade rätt att få ut 125 kr. i samband med barnsbörd. Av detta gick automatiskt 10 kr. till sjukhusvården. Det är naturligtvis svårt att relatera vad det innebär i pengar i dag. Jag kan säga att jag tillhör dem som födde barn före 1955 och fick dessa 125 kr. Jag fick ge 80 kr. för en bättre begagnad barnvagn, 10 kr. till sjukhusvård, och 35 blev kvar till utrustning för barnet.

Men det har hänt en hel del sedan dess. Vi har byggt ut en föräldraförsäkring som beloppsmässigt är jämställd med sjukförsäkringen. Det finns de som irriterar sig på detta och tycker att beloppet är för högt. Vi tycker att föräldraförsäkringen skall vara jämställd med sjukförsäkringen och att kompensation för förlorad arbetsinkomst borde ges under hela året. Vi har ännu inte pengar till det, men under nio månader får man kompensation. Margó Ingvardsson har tydligen pengar, för hon anser sig kunna lägga ungefär 400 miljoner på att bygga ut föräldraförsäkringen i ett svep.

Den förbättring och förenkling av föräldraförsäkringen som jag tidigare nämnt skulle ske inom ramen för oförändrade utgifter. Det tycker jag att regeringen har lyckats utomordentligt bra med. Man kan förbättra och modernisera utan att det behöver kosta mera pengar.

En utredning tillsattes under den borgerliga regeringen. Det var en enmansutredare som med stöd av experter lade fram ett förslag. Det är alldeles riktigt, Nils Carlshamre. Nils Carlshamre berörde litet mera i marginalen detta med BB-avgifter, som ju var den stora frågan i november. Han ställer i dag i princip upp för det och tycker att det är riktigt. Vad han

anmärker på är beredningen. Han menar att det hela kom vid fel tidpunkt. Handlar det om vårdavgifter, Nils Carlshamre? Nej, det gör det ju definitivt inte, för vården kostar ca 2 000 kr. om dagen. Det handlar om ett sjukpenningavdrag, ett avdrag som vi tycker är helt riktigt. När en sjukskriven person ligger inne och vårdas på sjukhus avgår 45 kr. från sjukpenningen. Det är inte en vårdavgift, utan en avgift som tas ut därför att man har lägre omkostnader i hemmet.

När det gäller föräldraförsäkringen är det exakt samma sak: beloppet är lika stort, och man betalar 45 kr. genom sjukpenningavdrag. Det täcker för en kvinna som föder barn ungefär vad mat och blöjor kostar.

Förslaget att man skulle införa ett sjukpenningavdrag också när kvinnor föder barn utan att vara sjukskrivna blev en novembermorgon 1984 en stor politisk historia när det presenterades i en proposition. För att fullständiga bilden vill jag påpeka att utskottet och de som sysslat med socialförsäkringsfrågor länge kämpat för att kvinnor under graviditet och även vid förlossning skall ha rätt att vara sjukskrivna. Man har haft så lätt för att bedöma allting i samband med graviditet och förlossning som någonting som tillhör det normala i livet.

Men visst finns det komplikationer som bör berättiga till sjukskrivning, och denna rätt har vi fått driva fram på punkt efter punkt. Under utskottsbehandlingen har försäkringsöverdomstolen givit kvinnor rätt till sjukskrivning vid Rh-immunisering, och den 22 januari, alldeles i slutskedet av behandlingen, fick kvinnor som skulle föda mer än ett barn rätt att vara sjukskrivna.

Samtliga här i riksdagen, eller majoriteten, tycker att det är rätt att det sker ett sjukpenningavdrag om man är sjukskriven när barnet föds. Vilka återstår då, som inte skulle ha detta sjukpenningavdrag? Jo, för att göra det enkelt och begripligt: Helt friska kvinnor som komplikationsfritt föder ett barn skall icke ha sjukpenningavdrag.

Jag tycker detta är inkonsekvent. Menar man att det för förlossningsvård icke skall finnas några som helst kostnader, så bör väl detta gälla kvinnor som genomgår kejsarsnitt, kvinnor som har äggvitekomplikationer – ja, över huvud taget alla kvinnor som föder barn. Men det menar ni inte, för är man sjukskriven är det helt riktigt att ett sjukpenningavdrag om 45 kr. skall göras. Har man säg 200 kr. i sjukpenning så avgår 45 kr. för mat och omkostnader. Det är riktigt när man föder barn som sjukskriven, men föder man barn frisk, komplikationsfritt, då är det fel att dra av dessa 45 kr. från de 200. Jag antar att kammaren hör hur inkonsekvent detta är. Man får väl välja det ena eller det andra?

En tidig morgon meddelade en reporter i radion, att: nu skall kvinnor behöva betala för vården när de föder barn; det har de aldrig fått göra förut. Man väckte upp kvinnor på BB och frågade: Tycker ni det är riktigt att ni skall betala en avgift när ni föder barn? Självklart svarade de: Nej, definitivt inte! Detta svarade även de som var sjukskrivna och redan fick vidkännas ett sjukpenningavdrag. De har senare ringt och sagt: Vi trodde att det var en avgift ovanpå detta.

Då började politikerna darra. Snabbt ramlade de av sina principer under dagens lopp, som tio små negerpojkar. Jag tror att de som höll stånd längst var folkpartiet. Det var väl först vid femtiden på eftermiddagen som de konstaterade att det nog var bäst att ansluta sig till de andra.

Vpk anförde det hela. Man var så rädd och vågade inte stöta sig med denna målgrupp. Änkor, barnaföderskor är det alltid så synd om, så man kan inte ha någon stabilitet eller några principer när det gäller dessa grupper.

Men fundera litet grand. Utan att ta reda på vad det hela handlade om sade man: O nej, de skall inte vidkännas något sjukpenningavdrag. Man sade: De skall inte betala någon vårdavgift – vilket det aldrig hade varit tal om. Tänk om man i stället hade rusat ut i massmedia med någon annan uppgift och om politikerna hade börjat darra lika förtvivlat som man gjorde inför detta sjukpenningavdrag! Det kan ju vara en säkerhetspolitisk risk om man inte tar reda på mera vad frågorna handlar om innan man tar ställning.

Det oberoende Svenska Dagbladet reagerade verkligen starkt. Den tog sina beroende politiker i örat och sade att så här gör man bara inte. Den likaledes oberoende Dagens Nyheter konstaterade att detta var det praktfullaste självmål som oppositionen någonsin hade gjort. Detta skedde dagen före skattedebatten i riksdagen, där Ulf Adelsohn deklarerade: De är vi som tar besvär och stryk för besparingsförslag. Regeringen säger envist nej till besparingar. – Men när det gällde dessa 19 miljoner darrade de borgerliga. De pengarna kunde man inte spara.

Vi socialdemokrater har stått fast. Vi anser att lagen hela tiden har gett försäkringskassan rätt att göra sjukpenningavdrag, men denna möjlighet har inte tillämpats. Anledningen är att situationen för kvinnorna såg annorlunda ut när lagen tillkom 1962. Då fanns det ingen föräldraförsäkring, och rätten till sjukskrivning i samband med graviditet var, som jag tidigare har sagt, så gott som obefintlig. Därför tillämpades inte lagstiftningen. Men när föräldraförsäkringen nu är utbyggd och beloppsmässigt jämförbar med sjukpenningen är det riktigt att sjukpenningavdrag sker även vid förlossning.

Förslaget gäller inte hemmamakar. De får sina 48 kr. om dagen. För att det aktuella avdraget skall göras måste man ha en egen inkomst som ligger över 55 000 kr. om året. Dessförinnan tillämpas reducerade avdrag.

Nog borde Nils Carlshamre och andra moderater – som anser att föräldraförsäkringen kan försämrats – kunna stödja regeringens förslag. Under den allmänna motionstiden i januari har moderaterna väckt motioner om att man skall sänka kompensationsnivån när det gäller föräldraförsäkringen och sjukpenningen. Det är förslag som kostar betydligt mer än de 45 kr. som sjukpenningavdraget innebär. Det är viktigt att kvinnorna, och familjerna, inser vad det betyder.

Det är litet egendomligt att vpk tillsammans med moderaterna, som alltså vill försämrats försäkringen totalt, centern och folkpartiet är med på att enbart kvinnor som utan komplikationer föder barn skall slippa sjukpenningavdrag.

Margó Ingvardsson säger visserligen: De som är sjukskrivna är det nog ett tag efter det att de kommit hem också, och sedan har de sin föräldraförsäkring. Javisst! Skulle de straffas på något sätt? Är det inte nog med att Margó

Onsdagen den
13 februari 1985

*Föräldraförsä-
ringen, m. m.*

Ingvardsson tycker att det är riktigt att dessa kvinnor skall drabbas av avdraget när de föder barn? Skall de efteråt inte få sin föräldraförsäkring? Eller skall man säga: De som slapp vara sjuka under graviditet och förlossning missgynnas på något sätt i förhållande till de kvinnor som var sjukskrivna. Vad är det för konsekvens i det? Jag tycker att det är ett mycket dåligt försvar för en sjuk sak.

Jag skall, herr talman, beröra en reservation som Kenth Skårvik yrkade bifall till. Den gäller personer med koncentrerad deltid. Jag begär inte att Kenth Skårvik skall vara helt insatt i denna fråga, för den har en lång historia. Den startade inte för två tre år sedan, utan i början av 1970-talet. Senare tillsattes en utredning, som fick namnet sjukpenningkommittén. Dess uppgift var att förbättra situationen inte bara för deltidsanställda, utan också för korttidssjuka – det gällde i regel LO-kollektivet, som inte hade några fördelaktiga avtal vid sjukdom – och säsongsarbetare. Detta arbetade utredningen, som jag ingick i, intensivt med. Men plötsligt gällde det inte längre förbättringar, Kenth Skårvik. Utredningen fick nämligen tilläggsdirektiv. Vi skulle se på karensdagar och sänkning av kompensationsnivån i sjukpenningen eller bådadera. Regeringen, med Karin Söder som socialminister, skulle ha förslag inom sex månader.

Förbättringen glömdes alltså. Men vi hade börjat att arbeta intensivt på denna förbättring. I en reservation från utredningens LO-ledamöter samt två socialdemokrater – jag och en kollega till mig, som också ingick i utredningen – begärdes att vi skulle få lov att arbeta vidare på den skiss vi hunnit göra. Det rörde sig om en skiss, eftersom vi inte hade möjligheter och inte bereddes tillfälle att göra några ekonomiska beräkningar. Men vi fick inte utreda frågan vidare. Utredningen lade fram sitt betänkande i tid, så Karin Söder hade mycket väl kunnat ge oss den möjligheten.

Sedan har utskottet, som Kenth Skårvik mycket riktigt säger, ställt sig bakom en motion som jag hade väckt, där jag begärde att vi skulle få utreda frågan. Jag delar uppfattningen att vi bör utreda detta, och jag hoppas att vi snart skall få möjligheter att göra det. Men utskottet har nu föreslagit att detta skall ges regeringen till känna, och jag anser därför inte att man genom att foga en reservation till betänkandet skulle kunna få en snabbare handläggning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 15 och avslag på alla övriga reservationer. Vidare yrkar jag bifall till utskottets hemställan i övrigt.

Anf. 12 NILS CARLSHAMRE (m) replik:

Herr talman! Doris Håvik talar om tio små negerpojkar och om att den ene efter den andre föll ifrån. I det här fallet hade de ett högt föredöme att följa. En liten blond flicka hade nämligen fallit ifrån allra först. Någon gång mellan den 28 oktober 1982 och den berömda novembermorgonen hösten 1984 föll Doris Håvik ifrån.

Doris Håvik säger att vi har klena argument för att gå emot förslaget om de s. k. BB-avgifterna. Men den 28 oktober 1982 måste hon själv ha haft goda argument för att inte bara gå emot ett förslag, utan ta initiativ och kräva att

man i lag skall garantera att sådana avgifter aldrig införs.

Skulle vi inte, vänner emellan, kunna få litet hjälp med argumentationen, för något måste väl Doris Håvik komma ihåg av vad hon kan ha sagt den gången. Eller är det kanske med detta som med i stort sett allt annat som uppenbarligen skedde i riks försäkringsverkets styrelse den dagen? Med stor emfas och i egen, avvikande mening yrkade Doris Håvik då också avslag på förslaget att begränsa antalet år under vilka föräldrapenning utgår från 8 till 3, som förslaget den gången gällde – sedan blev antalet år 4. Av den ståndpunkten finns ingenting kvar i dag. Med lika stor emfas yrkade Doris Håvik bifall till det förslag som Margó Ingvardsson nu framför, att man obligatoriskt skall kvotera föräldrapenningen mellan föräldrarna. Dessutom tog Doris Håvik sig friheten att peka på behovet av fortsatt utredning rörande deltidsarbetandes sjukförsäkring.

Anf. 13 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar Doris Håvik för hennes historicskrivning när det gäller de deltidsarbetande. Jag förstår, eftersom jag är relativt ny här i riksdagen, att det är mycket man inte kan känna till om det som varit sedan gammalt. Jag är också tacksam för vad den här utredningen har uträttat.

Men när nu utskottet har ställt sig bakom förslagen, då tycker vi att regeringen borde reagera och göra någonting åt saken. Detta är ett stort problem för väldigt många människor, och det ville vi påvisa. Eftersom ingenting har hänt, tyckte vi att en reservation skulle väga tyngre än bara ett påpekande i debatten, som man kanske inte alltid lyssnar på på rätt sätt.

Doris Håvik talade om hur bra folkpartiet var under Gabriel Romanus tid när det gällde jämställdhet och jämlikhet. Till detta vill jag säga att jag tror att vi har otaliga bevis på att vi har kämpat för jämställdhet och jämlikhet också efter Gabriel Romanus epok, även om den var mycket positiv. För oss är jämställdhet och jämlikhet fina honnörsord, och vi vill arbeta vidare med de tankar dessa inrymmer.

När det gäller BB-avgiften finns det givetvis mycket som är rätt i det som Doris Håvik sade här – det går inte att komma ifrån. Men vad det handlade om var att vi fick en ganska hård press på oss under en dag i november, vilket var helt felaktigt med tanke på vad saken gällde. Vad vi tyckte i det läget var att man hade smugit in denna avgift i propositionen. Det fanns alltså inte någon utredning eller något betänkande som låg till grund för förslaget, utan det var ganska nytt vid det tillfället. Man hade till den här dagen inte hunnit sätta sig in i alla de tankar som fanns i propositionen. Det hade givetvis varit mycket lyckligare om vi i lugn och ro hade fått fundera, talas vid och diskutera om de här frågorna.

Vad det handlade om var en principfråga. Man hade sedan många år tillbaka tillämpat den principen att barnfödandet var kostnadsfritt. Detta ändrar man inte så enkelt utan att titta på de komplikationer som kan vara förenade med barnafödande och som kan få konsekvenser som inte förekommer i samband med vanliga normala förlossningar. Jag tycker att det

är fullt riktigt att man närmare undersöker detta genom att göra en ordentlig utredning.

När det sedan gäller Doris Håviks "tillrättsläggande" av hur vi hanterat frågan i folkpartiet, där hon sade att vi inte "föll undan" förrän kl. 5, vill jag säga att vi arbetar ganska demokratiskt inom folkpartiet. Vi hade inte vårt gruppmöte förrän klockan halv 4 på eftermiddagen och var inte klara förrän kl. 5. Dessförinnan gav vi inte några besked, även om vår gruppledning skulle ha sett saken på ett annat sätt. Det är riksdagsgruppen som bestämmer hur vi handlar här i riksdagen. Det var orsaken till att beskedet kom kl. 5.

Anf. 14 MARGÓ INGWARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Fru Håvik började sitt anförande med att redogöra för hur förhållandena var för kvinnor som födde barn före 1955. Det är riktigt att det var dåliga förhållanden då. Det var betungande att föda barn, att vara sjuk och att kombinera villkoren i arbetslivet med småbarnsarbete hemma. Men detta har ju förbättrats efter 1955, och det är ett resultat av arbetarrörelsens kamp och arbetarrörelsens värderingar. Det är ju arbetarrörelsen som har gått i spetsen för dessa förbättringar för kvinnor som föder barn, för sjuka osv. Det är ju inte de borgerliga partierna som har gått i spetsen för de förbättringarna.

Sedan blir Doris Håvik upprörd över att vpk går i spetsen för att förhindra att man inför avgifter inom förlossningsvården. Ja, det får stå för Doris Håvik, men det är klart att vi inom vpk som en del av arbetarrörelsen blir djupt oroade, när vi ser hur socialdemokraterna lämnar grundläggande värderingar som har präglat den samlade arbetarrörelsens syn på kvinnor, barn och förlossningsvård. Och vi reagerar.

Fru Håvik försöker att få det att framstå som logiskt att man betalar när man ligger på BB. Åtminstone för maten, säger Doris Håvik, 45 kr. om dagen! – Det kan man ju tycka. Men inför man den principen att man skall betala när man ligger på BB och säger att kostnader för maten hade man i alla fall haft hemma, hur blir det då med logiken när det gäller andra som ligger på sjukhus utan att betala, exempelvis hemmakar och sådana som har låg ersättning? Kan man då säga att de inte skulle ha haft matkostnaden, om de i alla fall var hemma? Men då brister det ju i logiken. Det gäller att sätta en gräns, och vi sätter en gräns genom att inte gå med på att införa nya avgifter för en grupp som inte har betalat förut. Man måste sätta gränsen här, annars blir det mycket svårt med logiken, med att förklara varför andra inte skall betala kostnaderna för mat när de ligger på sjukhus. Om det nu är så, att socialdemokraterna upplever det som en orättvisa att kvinnor som har komplikationer får ett avdrag, skall man väl inte införa baklängesrättvisa genom att avgiftsbelägga för andra grupper. Det naturliga hade varit att slopa avgifterna även för gruppen som föder med komplikationer.

Anf. 15 DORIS HÅVIK (s) replik:

Herr talman! Jag skall helt kort säga till Nils Carlshamre att lagstiftningen som inte tillämpades, dvs. att sjukpenningavdrag kunde göras, borde

förtydligas. Jag skrev under riks försäkringsverkets yttrande till regeringen. Yttrandet gick ut på att regeringen fick ta ställning. I det läget sade vi oss att det inte skulle vara någon avgift över huvud taget när det gällde förlossningsvård. Senare fick jag av regeringen veta att dessa 19 milj. kr. skulle bl. a. användas för att förlänga den tid en person kan vara hemma hos ett sjukt handikappat barn i åldern 12–16 år. Jag tyckte att detta var en god användning av pengarna i stället för att använda dem så, att kvinnor utan komplikationer skall slippa 45 kr. i sjukpenningsavdrag. Enligt min mening är detta logik, om man menar någonting när det gäller intresse för de handikappade.

Vi visste att vi skulle förlora voteringen, även om Kenth Skårvik, och nu också Nils Carlshamre, säger att detta förslag är riktigt i princip. Vi hade, heter det, för kort tid på oss, det ramlade över oss, därför tog vi ställning på det här sättet. Sedan november månad har ni väl ändå haft tid på er att bestämma er för hur ni skall votera, om ni nu tycker att det blivit fel. Eller är ni så låsta att ni säger: Visst är det fel, men vi tog ju ställning i november. Jag accepterar, och respekterar, om ni tycker att ni hade för kort tid på er den gången, men säg inte att det smögs på er, Kenth Skårvik. Även Nils Carlshamre förnekar faktiskt att så skedde. På s. 91 i propositionen kan man läsa om detta – det är t. o. m. inramat. Under finns det också en förklaring vad det handlar om. På presskonferensen visades det här mycket tydligt. Men när pressen kommer med en, skall vi kalla det en dramatisk, sensationell nyhet i tidiga morgonväkten, då står man inte pall. Ni kunde ju ha väntat ett tag. Det kom väl fler gruppmöten, och man hade ju en motionstid på 14 dagar.

Margó Ingvardsson, det är alldeles riktigt att arbetarrörelsen har gått i spetsen när det gäller förbättringar, men arbetarrörelsen sade också att den vill skapa pensioner, sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring m. m. på en sådan nivå att det finns möjligheter att klara av mat och logi. Detta låter kanske löjligt i dag, men jag vet att det när kampen fördes utifrån dessa grundförutsättningar var en hederssak att man skulle klara av mat och logi. Det var också en förhoppning, och kanske just då en dröm, att någon gång kunna genomföra de förbättringar det nu är fråga om. Där är vi nu, vi har skapat en försäkring, så att vi kan klara vår försörjning.

Anf. 16 NILS CARLSHAMRE (m) replik:

Herr talman! Jag gav Doris Håvik tillfälle att – med den generositet som ibland är utmärkande för henne – hjälpa till med argumentationen mot BB-avgifterna från det rika förråd som hon måste ha haft till hands hösten 1982. Men jag bad inte om hjälp med formuleringen, och det tänker jag inte göra. Med förlov sagt tror jag att jag gör formuleringarna bäst själv.

Jag har inte sagt att jag i princip godtar några BB-avgifter, och jag har inte sagt att vi hade ont om tid. Jag har sagt att frågan inte är så stor som den har gjorts, att den är illa beredd och att tidpunkten var fel.

Detta var vad jag sade, och därför står jag kvar vid mitt yrkande om bifall till utskottsmajoritetens förslag på den här punkten.

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

Anf. 17 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Detsamma gäller för oss: vi står kvar vid det beslut som vi har fattat när det gäller BB-avgifterna.

Vad vi har sagt i detta läge är att vi tror förslaget har konsekvenser. Också förmånerna för andra barnaföderskor behöver diskuteras. Därför anser vi att frågan måste utredas betydligt bättre, och till dess står vi kvar vid det beslut som vi har fattat.

Vi yrkar avslag på förslaget om BB-avgifter och står kvar vid vårt ställningstagande tills regeringen kommer med ett annat förslag om hur avgifter skall kunna tas ut.

Anf. 18 MARGÓ INGWARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill återkomma till fru Håvik och värderingarna inom arbetarrörelsen. Det har väl varit en gammal värdering inom arbetarrörelsen att förbättringar för de svaga beträffande pensioner, sjukförsäkring och föräldraförsäkring skall ske på bekostnad av dem som har någonting. Det har väl aldrig varit en princip inom arbetarrörelsen att förbättringar av en svag grups förhållanden skall ske på bekostnad av en annan svag grupp – som man vill göra här, när man tar pengar från en grupp barnfamiljer för att ge till handikappade, som också har en besvärlig ekonomisk situation. Man hade andra omfördelningsprinciper inom arbetarrörelsen tidigare.

Jag kan tänka mig andra omfördelningar. Vi hade en extra förmögenhets-skatt 1984, som gav statskassan nästan 1 miljard. Men det ansåg regeringen att vi hade råd att avstå från, så den skatten utgår inte från 1985. Det är en hel miljard, och det hade räckt en bit på vägen när det gäller att finansiera föräldraförsäkringen.

Jag vill också påstå att socialdemokraterna redan i budgetpropositionen har beaktat de uteblivna BB-avgifterna. På s. 36 i socialdepartementets bilaga nämner man 51 milj. kr. i rationaliseringsvinster inom försäkringskassorna och säger sedan att en del av det beloppet bortfaller på grund av att regeringens förslag beträffande föräldraförsäkring m. m. "avviker från det vid planeringstillfället förväntade". Något har alltså ändrats under behandlingen, så att en del av dessa 51 miljoner bortfaller. Det måste vara BB-avgifterna som redan är finansierade den vägen.

Anf. 19 DORIS HÅVIK (s) replik:

Herr talman! Nej, jag har inte alls trott att Nils Carlshamre skulle ändra sig i denna fråga. Jag vet att han har samma uppfattning om detta förslag som jag, men han tycker att det kom vid en illa vald tidpunkt. Ni moderater kan inte bli trovärdiga då ni vill föra besparingspolitik i övrigt. Ni vill göra nedskärningar när det gäller kompensationsnivån för sjukförsäkring och föräldraförsäkring, men samtidigt ömmar ni för dessa som får 45 kr. i sjukpenningavdrag, för kvinnor som föder barn utan komplikationer – för de övriga görs det ju avdrag på sjukpenningen när de föder barn.

När Margó Ingvardsson talar om logik i detta sammanhang måste jag fråga om hon vet vad logik är. Det finns inget förslag från vpk om helt fri

förlossningsvård, om att det inte skall göras avdrag på sjukpenningen vid förlossning. Om vpk genomgående hade sett problemet på det sättet hade Margó Ingvardsson kunnat tala om logik.

Vpk:s förslag kostar 500 milj. kr. Det är inte konstigt att vpk:s procent av väljarna är mycket låg. Svenska folket genomskådar en politik som aldrig konfronteras med verkligheten och ett parti som handskas så lättsinnigt med pengar. Folk är misstänksamma mot sådana förslag.

Vi socialdemokrater visste tidigare att vi skulle förlora denna votering, och jag har nu också här hört att vi kommer att göra det. Kvinnor som föder barn okomplicerat skall slippa avdrag på föräldrapenningen, medan de andra drabbas. Vi ville då i stället använda pengarna för att ge föräldrar till handikappade barn möjligheter att flexibelt utnyttja de 60 dagarna då tillfällig föräldrapenning utgår. Sjukdomskravet skulle inte vara så starkt när det gällde dessa dagar som det är när man skall vara hemma och vårda sjukt barn. En av eller båda föräldrarna skulle kunna gå med sitt barn till förskolan eller inskolningen, i en situation där ett handikappat barn behöver föräldrarnas stöd på ett helt annat sätt – för att introducera barnet, kanske för att det skall slippa mobbning och för att skapa förståelse för och kännedom om handikappet. Föräldrarna är bäst lämpade att tillsammans med barnet informera och introducera.

Eftersom vi skulle förlora denna omröstning tyckte vi socialdemokrater i utskottet att vi skulle se till att de 19 miljonerna användes på detta sätt. Jag kastade fram förslaget i utskottet, och jag vill nämna för HCK, som har skrivit till oss, och andra att vårt förslag avvisades av de partier som anser att det inte skall göras ett avdrag på 45 kr. för kvinnor som föder barn okomplicerat.

Talmannen anmälde att Margó Ingvardsson anhöllit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 20 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Mycket har redan skrivits och sagts om den proposition som ligger till grund för det utskottsbetänkande som vi nu diskuterar. Vissa frågor har utbasunerats i pressen, och i dag även från denna talarstol, som stora reformer. En fråga har regeringen verkligen legat lågt med – man har minst sagt smugit med den – och den är minsann inte "inramad" i propositionen. Det gäller förslaget om att hemmamakeförsäkringen på sikt helt skall upphöra. Regeringen har gömt detta faktum bakom förslaget om en förbättrad frivillig sjukpenningförsäkring för bl. a. hemmamakar och studerande, vilket naturligtvis har presenterats som en stor reform.

En sak har socialministern lärt av tidigare misstag när det gällde änkepenningeringen. Han har inte föreslagit att försäkringsskyddet skall ryckas från dem som redan är inlemmade i försäkringen. Jag vill gärna säga att detta är en viss förbättring jämfört med sjukpenningkommitténs förslag. Inga nya hemmamakar kan emellertid ansluta sig till försäkringen. De

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

erbjuds endast ett försäkringsskydd genom den frivilliga sjukpenningförsäkringen.

Som skäl för ett slopande av den obligatoriska hemmamekeförsäkringen anförs att den utgör ett udda inslag i sjukpenningförsäkringen, då syftet med försäkringen inte anses vara att den skall ersätta ett inkomstbortfall, utan skall endast utgöra ett bidrag till de kostnadsökningar som uppstår, då den hemarbetande maken på grund av sjukdom inte kan utföra de vanliga sysslorna. Som skäl för ett borttagande av den obligatoriska hemmamekeförsäkringen anförs vidare, att samhället har förändrats sedan denna försäkring infördes, genom att allt fler kvinnor förvärvsarbetar utom hemmet och därmed blir berättigade till sjukpenning.

Jag noterar att propositionen är betydligt försiktigare i sina uttalanden än sjukpenningkommitténs majoritet. Den senare är ganska cynisk i sina uttalanden och anser försäkringen som helt otidsenlig, bl. a. med tanke på att allt fler kvinnor förvärvsarbetar. Samma uttalanden har också gjorts av socialdemokratiska företrädare i debatten.

Vilka är då hemmamekeförsäkringen till för? Ja, vi kan se på riksförsäkringsverkets statistik och notera att de hemarbetandes antal är störst i åldrarna 55–64 år. Ca en tredjedel av det totala antalet försäkrade, dvs. i runda tal 100 000 kvinnor, är i åldrarna 25–39 år, således kvinnor som i regel har små barn. Det här gäller alltså familjer under ofta små ekonomiska förhållanden, hårt drabbade av skattetrycket, men människor som utför ett viktigt arbete i hemmet.

Förslaget måste också ses mot bakgrund av den höga arbetslösheten i landet. Möjligheten för äldre och medelålders kvinnor att få ett arbete i exempelvis den värmländska glesbygden är nära nog obefintlig. Många arbetar som jordbrukarhustrur, och för dem är hemmamekeförsäkringen den enda grundtryggheten i socialförsäkringen.

Jag tycker att det är bra att möjligheterna nu ökar för hemarbetande och studerande att få en förbättrad frivillig sjukpenningförsäkring. Man har tidigare legat mycket lågt när det gällt dessa möjligheter. Under många år har det inte gjorts någon som helst reklam för den frivilliga försäkringen, men nu anses det vara en stor reform. Det är alltså bra att dessa möjligheter ökar. Men vi skall också vara medvetna om att kostnaden för försäkringen, kanske 600–1 000 kr. per år, för många i små ekonomiska omständigheter kan utgöra ett hinder för anslutning till försäkringen.

Vi reseranter anser därför, att den obligatoriska hemmamekeförsäkringen bör kvarstå i sin nuvarande omfattning. Naturligtvis vore det önskvärt att höja försäkringens grundbelopp väsentligt med tanke på det värdefulla arbete, som utförs i hemmen, och med hänsyn till att beloppet på 8 kr. per dag inte har höjts sedan 1974. Av statsfinansiella skäl är det f. n. tyvärr inte möjligt att förorda en sådan höjning, men den obligatoriska försäkringen bör ändå kvarstå som en grundplåt, som kan kompletteras med den förbättrade frivilliga försäkringen upp till ett belopp motsvarande föräldraförsäkringens garantinivå. Vi anser att regeringen i god tid före förslaget ikraftträdande den 1 januari 1986 bör lägga fram ett nytt lagförslag i enlighet med vad vi

reservanter har skisserat.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 16 från moderaterna.

Jag övergår så till att kommentera reservation 18, som behandlar frågan om sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare. Detta är, herr talman, en fråga som vid ett flertal tillfällen har debatterats här i kammaren. Försäkringen är och har av flera skäl varit föremål för kritik. Det är också en försäkring som inte är så alldeles lätt att konstruera och administrera – det kan jag gärna tillstå.

Bedömningen av sjukpenninggrundande inkomst för en egenföretagare görs i dag från förhållanden i förfluten tid, i vissa fall med upp till fem års eftersläpning. Under sjukpenningkommitténs arbete framkom också, att det fanns en bristande enhetlighet i bedömningen vid olika försäkringskassor.

Ett skäl till kritik av nuvarande ordning är att många egenföretagare får en alltför låg sjukpenning i förhållande till inbetald avgift. Ett annat problem är, att en egenföretagare aldrig kan sjukpenningplaceras i högre inkomst än motsvarande anställd, även om hans arbetsinsats i verkligheten skulle motivera det.

Sjukpenningkommittén prövade olika alternativ till förändringar av bestämmelserna om beräkning av sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare. Kommittén liksom utskottets majoritet har funnit att de lösningar, som är mest lämpliga, ryms inom nuvarande regelsystem. Man menar att en s. k. flexibel tillämpning, dvs. ett bättre utnyttjande av gällande bestämmelser, kan avhjälpa en del av de skevheter som finns i dag. Man syftar bl. a. på möjligheterna att lägga en jämförelselön till grund under uppbyggnads-skedet av en rörelse, liksom i fall av stark skuldbelastning. En sådan mer flexibel tillämpning kan nås genom en ökad information och utbildning, liksom genom att ärendena bereds med grundlighet och omsorg, säger man.

Vi reservanter anser emellertid, att man i stället för dagens system, där man beräknar den sjukpenninggrundande inkomsten i princip utgående ifrån den taxerade inkomsten, inför en ordning där användandet av en jämförelselön blir huvudregel. Vi anser också, att en avsevärd grad av schablonisering därvid kan ske.

Vi anser att underlaget för egenföretagares sjukförsäkringsavgift skall vara registrerad sjukpenninggrundande inkomst. Därvid kan man få en överensstämmelse mellan avgift och förmån.

Vi noterar, att utskottets majoritet genom sitt förslag med en "smidigare tillämpning" erkänner att systemet med en jämförelselön har klara fördelar. Utskottsmajoritetens förslag vad det gäller att komma till rätta med bristfälligheterna i det nuvarande systemet torde dock endast åstadkomma ökat administrativt krångel. Man skall alltså hålla fast vid nuvarande system samtidigt som kassorna vid fler tillfällen än hittills skall frångå den taxerade inkomsten som beräkningsgrund för sjukpenning. Detta måste bli ett mycket tungrott utredningsarbete, och risken för bristande enhetlighet i bedömningarna torde bli ännu större än i nuläget.

Vi förordar alltså, herr talman, att ett system med jämförelselön införs,

och vi anser att regeringen snarast bör förelägga riksdagen ett förslag till ändrad lagstiftning i denna fråga.

Därmed yrkar jag bifall till reservation 18.

En annan fråga, som många gånger har diskuterats i riksdagen och även tidigare i dag, är frågan om sjukpenning vid deltidarbete, särskilt vid s. k. koncentrerad deltid. För personer som har sin arbetstid förlagd till "onormala" tider, t. ex. om man arbetar skift under en vecka och är ledig nästa vecka, om man arbetar heltid ett par dagar i veckan och är ledig övriga dagar, blir ersättningen vid sjukdom och vård av sjukt barn orättvis, om sjukfallet inträffar under dag, då man inte skulle ha arbetat enligt arbetsschemat. Om sjukdomsfallet inträffar under en arbetsfri dag, görs fullt löneavdrag, och personen i fråga får ingen sjukersättning, trots att avgiften till sjukförsäkring-
en baseras på årslön.

Snedheten i det rådande systemet beror på försäkringskassans nuvarande metod att beräkna sjukpenningens storlek, dvs. man dividerar årsinkomsten med 365 och inte med antalet reellt arbetade dagar. Den här orättvisan drabbar inte minst småbarnsmammor som arbetar koncentrerad deltid.

Den här frågan har varit aktuell i utskottet vid ett flertal tillfällen, och utskottet har understrukit angelägenheten av att frågan om en mer rättvis ersättning vid korttidsfrånvaro för deltidsarbetande får en lösning, något som Kenth Skårvik tidigare i debatten i dag har påpekat.

Ingenting har emellertid skett, och vi reserverar oss anser nu att riksdagen ånyo bör begära en fortsatt utredning av frågan. Eftersom frågan enligt fru Håvik är en lång historia, framstår naturligtvis angelägenheten härav ännu klarare.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 20.

Så till sist några ord om det särskilda yttrandet.

Vi moderater har med anledning av propositionen föreslagit en höjning av garantinivån från 48 till 55 kr. per dag. Vi har nu funnit att garantinivåns ursprungliga realvärde ytterligare har utholkats av inflationen, och i en motion till årets riksmöte har vi föreslagit en höjning av garantinivån till 60 kr. Med anledning härav har vi nu avstått från att yrka bifall till motion 257 yrkande 3.

Därmed yrkar jag, herr talman, förutom bifall till reservationerna bifall till utskottets hemställan i övrigt.

Anf. 21 DORIS HÅVIK (s) replik:

Herr talman! Av den utdelade talarlistan framgår att min partikamrat Ullå Johansson står anmäld som nästa talare. Men eftersom Gullan Lindblad här tog upp frågan om hemmameförsäkringen och beräkningen av egna företagares sjukpenninggrundande inkomst, så finner jag att det åvilar mig att svara när det gäller reservationerna på dessa punkter. Därför får jag be om ursäkt för att jag besvarar genom att gå upp i talarstolen igen – det blir ju rätt ofta.

När det gäller hemmameförsäkringen, så ligger 8 kr. fast sedan 1976. Ingenting händer under den tid man hade möjligheter att höja denna

hemmamakeförsäkring, fram till 1982. Det fanns verkligen stora möjligheter, men ingen av alla de socialministrar som hade hand om detta avsnitt lade fram förslag om höjning.

Det gäller är en försäkring som tillkom 1955, i samband med att vi införde den obligatoriska försäkringen. Det var den enda försäkring som icke byggde på inkomstbortfall vid förvärvsarbete, vilket gällde för försäkringen i övrigt. Därför utgick inte heller någon avgift, som det gör för andra försäkringar.

Om man skulle höja beloppet när det gäller denna försäkring tror jag att man måste höja det till ungefär 28 kr. för att få en motsvarighet till vad 8 kr. var värt 1976. Till detta finns det inga pengar.

Jag tycker att det är förnedrande för hemmamakar att vi skall genomföra en höjning utan att ge dem möjligheter att genom någon annan typ av försäkring förbättra sin situation. Inom föräldraförsäkringen finns garantinivån, f. n. 48 kr., som man kan anknyta till, och den utvecklas efter hand. 15 % utgår i statsbidrag, och sedan är det en egenavgift. 8 kr. är kvar för dem som har rätt till försäkringen i dag.

Frågan är utredd – Gullan Lindblad och jag satt i samma utredning. Jag vet att det inte råder enighet härvidlag inom moderata samlingspartiet. Folkpartiets representanter tyckte att det här var en bra lösning, och vi var också eniga på den punkten i utredningen.

Helt kort, eftersom jag bara har tre minuters repliktid: När det gäller egna företagare, så vet Gullan Lindblad lika bra som jag att den konstruktion som åstadkommes inom utredningen skulle innebära att många egna företagare skulle få en sämre sjukförsäkring än vad de har i dag. Detta visar de exempel som vi tog fram. Och de som möjligen skulle tjäna på det hela var lantbrukarna. Men vi hade, när vi testade förslaget, svårigheter att få klarhet i om lantbrukarna verkligen ville betala den förhöjda avgiften.

Anf. 22 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Doris Håvik anser att det skulle vara förnedrande med en höjning av hemmamakeförsäkringen. Jag beklagar att det icke finns finansiella möjligheter att göra en sådan höjning. Det arbete som utförs i hemmen är naturligtvis ett viktigt arbete – även om det råkar vara så att försäkringen icke totalt sammanfaller med de försäkringsrättsliga aspekterna i övrigt, vilket jag naturligtvis känner till.

Jag beklagar att ingenting har hänt tidigare heller. Men i dagsläget anser jag att man åtminstone borde låta 8-kronan ligga som grund i försäkringen, så att man sedan kan bygga upp den frivilliga försäkringen ovanpå.

Vi två har helt olika uppfattningar i denna fråga. Jag anser att försäkringen borde ha förbättrats, och därvid har jag också, enligt vad jag kunnat läsa mig till, stöd av riksförsäkringsverket; verket anser egentligen att man borde ha höjt den nuvarande hemmamakeförsäkringen, men inte heller från det hållet har man kunnat anvisa några ekonomiska lösningar.

Vad gäller egenföretagarna, har ju ändå utskottets majoritet erkänt att systemet i dag inte är bra och att ett system med jämförelselön har stora fördelar. Man är ju beredd att delvis tillämpa den principen. Men nu rör man

ihop det, så att man inte får någon egentlig princip, utan det blir – som Försäkringskassförbundet mycket riktigt påpekat – ett ökat administrativt krångel, och risken är uppenbar, att det uppstår stora skiljaktigheter i bedömningen mellan olika kassor. Jag vidhåller alltså att vårt förslag skulle vara bättre för det stora flertalet företagare. Framför allt skulle det medföra en överensstämmelse mellan avgift och förmån som inte är fallet i dag.

Anf. 23 DORIS HÅVIK (s) replik:

Herr talman! Gullan Lindblad medger nu att hon inte kan höja grundbeloppet 8 kr. Hon skulle gärna vilja göra det men har inga pengar till det. Jag kan inte erinra mig att Gullan Lindblad drev denna fråga med någon emfas under åren 1976–1982. Det är möjligt att hon har gjort det på sitt sätt, men hon har inte gjort det så att det har lämnat några spår efter sig på så sätt att man minns denna kamp för hemmamakarnas rätt att få en höjd sjukpenning.

Jag förstår att Gullan Lindblad tycker att den frivilliga försäkringen är bra och accepterar den. Vad det handlar om är att alla skall ha 8 kr. i botten. Det som skiljer är att grundbeloppet sedan kommer att tona ut under en övergångstid.

Att påstå att detta förslag skulle ha smugits in i propositionen är väl ändå fel. Jag har tagit med mig de sidor i propositionen som gäller hemmamakar. Denna fråga tas upp på s. 94, 95 och 96. På s. 95 finns inramat förslaget om en utbyggnad av den frivilliga sjukpenningförsäkringen, och dessförinnan finns en lång beskrivning av vad som gäller i dag. Sedan kommer förslaget. Det är verkligen framträdande i propositionen.

När det gäller egna företagare skall man ungefär använda det system som finns. Jag medger att det tidigare systemet var stelbent. Riksförsäkringsverket kommer nu med tillämpningsföreskrifter. Vi skall självklart följa hur systemet slår i verkligheten. Jag tror att det för det stora flertalet kommer att vara en bra modell som vi nu skall tillämpa när det gäller fastställande av SG 1. Att det är svåra frågor är vi båda såsom försäkringskassanställda medvetna om.

Anf. 24 GULLAN LINDBLAD (m) replik:

Herr talman! Doris Håvik sade att jag inte har lämnat några spår efter mig. Nej, måhända inte, men jag har hela tiden haft min uppfattning och även hävdats den i likhet med många andra i denna riksdag. Också till årets riksmöte har det väckts en motion med krav på förbättrade villkor när det gäller hemmamakeförsäkringen.

Beträffande min egen oförmåga får jag väl citera en berömd person från mitt eget län, som vid något tillfälle yttrade: "Jag haver icke varit i den ställningen." Det är kanske detta det beror på. Men jag kommer i alla fall att hävda att de hemmaarbetandes försäkringsförmåner på något sätt måste förbättras. Jag är glad över att socialministern ändå har insett, att det var viktigt att "putsas upp" den frivilliga försäkringen så att det nu blir bättre möjligheter för både hemmaarbetande och studerande. Men den "ram", som Doris Håvik talade om, handlar om utbyggnaden av den frivilliga

sjukpenningförsäkringen. Med "försäkringstext" står litet insmuget, att hemmamakeförsäkringen på sikt skall upphöra.

Jag är glad över att Doris Håvik egentligen erkänner att vårt system med jämförelselön när det gäller egenföretagarnas sjukpenning är bättre. Det är alltid något. Vi kan hoppas och tro att nästa steg blir att man, som också sades i sjukpenningkommittén, skall kunna pröva detta i ett första skede för att sedan eventuellt tänka sig att övergå till vårt förslag. Annars kan jag konstatera att Doris Håvik egentligen inte har så mycket till övers för vare sig hemarbetande eller egenföretagare.

Anf. 25 ULLA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tänkte uppehålla mig bl. a. vid resonemanget kring kontaktdagar. Jag har reagerat för de skrivningar som har gjorts om att regeringen kommer med pekpinna och att föräldrarna själva skall få avgöra när kontaktdagarna tas ut.

Vi har äntligen kunnat få en föräldraförsäkring som ger föräldrarna rätt att under två dagar per år, från fyra års ålder till tolv år, göra den medverkan för barnens skull i förskola och skola som de länge har krävt. Jag tycker att det är ur skolans och förskolans synpunkt och för de många föräldrarnas skull en väldigt viktig reform.

Önskemålet om kontaktdagar har funnits länge. En del har klarat kontakten med egna pengar, men man har inte kunnat kräva detta av alla, eftersom många inte har haft råd. Övergång mellan förskola och lågstadium är det avsnitt där vi hittills har lyckats bäst och kommit längst när det gäller ett organiserat samarbete både i lärarutbildningen och på det lokala planet.

Det är naturligtvis ett önskemål att antalet kontaktdagar skulle kunna vara fler än två, men vi är inom utskottsmajoriteten glada för att vi har kunnat börja med två dagar. Jag tycker att det är litet skrämmande att centerpartiet i sin reservation helt avvisar tanken på att göra om försäkringen och skapa möjligheter att ta ut kontaktdagar.

Förste vice talmannen och Göte Jonsson har väckt en motion med yrkande om att rätten till kontaktdagar begränsas till att gälla barn under åtta års ålder. Men vi vet att problem kan dyka upp även under åren på mellanstadiet. Det blir miljöbyten, det blir lärarbyten, och det blir i många fall kamratbyten. Därför behövs kontaktdagarna även där.

Vi tycker att det är bra med en sammanslagning av de två försäkringsformerna föräldrapenningen och den särskilda föräldrapenningen. Jag tror att det är nödvändigt att stå fast vid att uttaget sker som det föreslås i propositionen, och vi kommer att arbeta för att det när ekonomin tillåter blir fler kontaktdagar.

Jag yrkar därför avslag på reservation 5 från centerrepresentanterna och på reservation 9 från moderaterna och folkpartiet liksom på vpk-reservationen 10 om utökad antal kontaktdagar. Som vanligt är det lättare för vpk att föreslå förbättringar än att finansiera dem.

Reservation 13 gäller övergångsbestämmelserna. Utskottsmajoriteten tyckte att propositionens förslag var litet snävt tilltaget, men vi kunde inte gå

så långt som att föreslå att inga barn skulle behöva påverkas av retroaktiviteten. Därför gjorde vi den ändringen att föräldrar till barn som är födda t. o. m. 1983 får ta ut föräldrapenningen fram till utgången av 1987. Att vi inte går längre beror på att vi vill klara den förenkling som reformen är till för och så fort som möjligt komma bort från den dubbla administrationen. Den skulle annars pågå till en bit in på 1990-talet. Därför tycker jag att vi skall vara nöjda med den förändrade övergångsbestämmelse som vi ändå har fått i jämförelse med propositionen.

Jag har suttit och lyssnat på den diskussion som förts. Jag tycker inte att reformen är stelbent, utan jag tycker att den ger möjlighet till valfrihet för fler föräldrar när det gäller att uppehålla kontakten med samhällsorgan som förskola och skola. Jag tycker att det är viktigt att vi börjar med de två kontaktdagar som nu föreslås och att det blir ett ökat föräldrtryck att inrätta fler så småningom, när vi får råd. Jag tycker inte att detta är en proposition med pekfinger, utan en proposition som ger möjligheter för fler barnfamiljer till ökade kontakter.

Eftersom Nils Carlshamre citerade skall jag också på slutet be att få komma med ett citat, som har ringt i öronen på mig. Det är orden i den gamla visan, att allting vad du gör kan jag göra bättre. Så har det låtit under en lång stund.

Till Margó Ingvardsson skulle jag vilja säga: Alla de försäkringar som har diskuterats under förmiddagen har tillkommit för att vi skulle kunna klara oss själva. Det fordras en sjukpenning på 135 kr. om dagen för att man skall få 45 kr. i avdrag för BB-avgiften.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 15 och i övrigt till utskottets hemställan, vilket innebär avslag på samtliga övriga reservationer.

Anf. 26 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Ulla Johansson sade att vi har reagerat negativt på reformen i fråga om kontaktdagarna, men det har vi egentligen inte gjort. Däremot tycker vi att föräldrarna har en sådan kompetens att de själva borde kunna få bestämma när de här dagarna skall tas ut. Pekfingret var just att man bara skulle få ta ut två dagar per år.

Jag tycker också att det var positivt att utskottet gick längre än vad propositionen föreslog i vad gäller övergångsbestämmelserna. Men fortfarande menar jag att man ur rättvisesynpunkt borde ha tagit hänsyn till dem som har fött barn 1984 och dem som kommer att föda innan det här förslaget blir verklighet. Man borde ha varit generösare i det här fallet och verkligen gjort reformen rättvis för alla.

Anf. 27 ULLA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Med den erfarenhet jag har från skolan anser jag att vi behöver hjälpa till att fördela kontaktdagarna. Det är inte säkert att man spar dem tills man bättre behöver dem längre upp i skolådern, om man får ta ut dem på en gång.

Anf. 28 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Den grupp man kanske skulle tänka på i det här fallet är de ensamstående med barn. Vi såg ju artiklar i tidningarna i går – bl. a. i Göteborgs-Posten – som tog upp skrivelser från ensamstående föräldrar och adoptivföräldrar. De kan ibland vilja ta ut de här dagarna vid samlade tillfällen därför att de behöver dem bättre just då. Eftersom de är ensamstående måste de kanske ställa upp på ett annat sätt. Det är ett rättvisekrav att de skulle kunna få bestämma över kontaktdagarna, liksom även andra föräldrar borde ha kompetens att göra det.

Anf. 29 ULLA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Efter det senaste inlägget förutsätter jag att Kenth Skårvik kommer att medverka till att skapa de finansiella förutsättningarna för fler kontaktdagar framöver.

Anf. 30 SIRI HÄGGMARK (m):

Herr talman! Vi har delat upp våra debattinlägg så, att jag skall beröra de två moderata reservationerna 12 och 13.

I reservation 12 vid mom. 17 har vi reserverat oss mot att det i det aktuella lagförslaget endast talas om barnomsorg i samhällets regi. Vi anser att det är diskriminerande. Föräldrar som avstår från förvärvsarbete för besök i förskola, fritidshem eller barnhälsovård skall enligt vår mening ha rätt att använda sina kontaktdagar även vid barnomsorg i privat regi.

Vi anser att ersättningsrätten skall vara oberoende av huvudmannskapet. Utskottets majoritet ger här uttryck för en djupt reaktionär inställning vid behandlingen av den moderata motionen 257, yrkande 4, när man säger: "Utskottet är däremot inte berett förorda en utvidgning som innebär att även barnhälsovårdande verksamhet – – som inte faller inom samhällets barnomsorg skall grunda rätt till föräldrapenning". Tala om att se pysslingar mitt på ljusa dagen!

Vi godtar inte denna diskriminering. Ersättningsrätten skall vara oberoende av huvudman. Familjerna måste ha frihet att välja formen för sin barnomsorg.

Vi hemställer mot denna bakgrund att ses över i syfte att eliminera all diskriminering av enskild verksamhet. En sådan översyn bör ankomma på regeringen att verkställa, och förslag till korrigerad lagtext bör föreläggas riksdagen i god tid före den 1 januari 1986.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservation nr 12.

Jag övergår nu till reservation nr 13, Övergångsbestämmelserna. Det är mom. 18 i utskottets hemställan.

I propositionen föreslås bl. a. att föräldrapenning i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning skall slås samman till en förmån som kallas föräldrapenning. I likhet med vad nuvarande regler för föräldraförsäkringens medger skall den sammanslagna föräldrapenningens totala utnyttjande vara 360 dagar, varav 270 med ersättning enligt sjukpenningnivån – lägst enligt garantinivån, som i dag är 48 kr. – samt 90 dagar med ersättning enligt

Onsdagen den
13 februari 1985

*Föräldraförsäk-
ringen, m. m.*

garantinivån. Den väsentliga skillnaden i förhållande till nuvarande regler är att ersättningstiden maximeras så att ersättning endast kan utgå under barnets fyra första levnadsår.

Vi har ingen invändning mot detta men anser övergångsbestämmelserna vara för snålt tilltagna. Enligt vår mening skall de nya reglerna om uttagstid inte tillämpas för barn som fötts före ikraftträdandet av lagen. Annars får reglerna retroaktiv verkan. De familjer som planerat enligt nuvarande regler och är inne i systemet före ikraftträdandet skall således, om de så önskar, kunna utnyttja den längre uttagstiden.

De i propositionen föreslagna övergångsbestämmelserna har vållat protester. Det är väl ingen överdrift att påstå att det har varit något som kan liknas vid en folkstorm. Men många brev och telefonsamtal kan man också karakterisera som nödrop från oroliga föräldrar.

Förslaget innebär en retroaktiv begränsning av möjligheterna att ta ut resterande dagar inom föräldraförsäkringen med nuvarande regler. Detta har givit föräldrar stora möjligheter att spara på ersättningsdagarna för att använda dem vid inskolningsverksamhet, skolstart etc. Många, särskilt ensamstående föräldrar, har använt dessa dagar för att över huvud taget klara vården av sina barn. Så länge barnomsorgen inte är ett alternativ för alla har många föräldrar bokstavligen hankat sig fram med hjälp av dessa dagar. Förslaget innebär också att föräldrar som medvetet har planerat uttag av föräldrapenningen för att kunna fördela arbete, vård av och samvaro med sina barn under olika perioder ser denna planering falla.

Det är sannerligen inte så enkelt i dag att skaffa barn till världen. Det kräver faktiskt planering både före och efter, så som vårt samhälle ser ut.

Många har dessutom förlitat sig på att övergångsbestämmelserna i samband med det nya förslaget inte skulle beröra barn som redan var inne i systemet.

Vi anser att förslaget är en olycklig lösning för de barnfamiljer som har sparat garantidagar för att kunna ta ut dessa under en följd av år.

I utskottets skrivning benämns detta vissa övergångsproblem. Utskottets majoritet har förståelse för detta och föreslår därför att övergångsbestämmelserna utformas så att för barn födda senast 1983 bör s. k. sparade dagar kunna tas ut intill utgången av 1987. Det är bra. Men förslaget innebär ändå en retroaktiv inskränkning för många av dessa föräldrar. Vårt förslag är att de nya reglerna om uttag av föräldrapenning fram till dess barnet fyllt fyra år endast skall gälla för barn som föds eller tas emot för adoption under 1986 eller senare.

Utskottet kan inte förorda att övergångsbestämmelserna ges en så vid karaktär och anför som skäl att det skulle bli två parallella system en bit in på 1990-talet. De administrativa förenklingar som var förslagets syfte skulle därvid omintetgöras. Jag tror faktiskt att vi under en övergångstid kan ha ett parallellt system med tanke på de fördelar det innebär för de föräldrar som redan är inne i systemet. Jag tror också att detta kan anses vara ekonomiskt neutralt. Erfarenheterna har ändå visat att de flesta föräldrar, 80 %, tar ut sin föräldraledighet under barnets tre första år. Det är 20 % ungefär som har

resterande dagar. Jag tycker att vi, med tanke på dessa föräldrar, skulle vara så generösa att vi följde den moderata reservationen nr 13 som för dessa 20 % av föräldrarna just innebär en möjlighet att inte helt få sina planeringssystem kullkastade.

Med det anförda, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nr 13.

Anf. 31 ULLA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Möjligheten att bemöta reservation nr 12 skall jag, enligt den fördelning vi har gjort, överlämna till Monica Andersson.

Men beträffande reservation 13 måste jag säga att jag tror att Siri Häggmark överdriver en aning när hon talar om en folkstorm mot övergångsbestämmelserna i den nya föräldrapenningslagen. De allra flesta har tagit ut sin föräldrapenning innan barnet uppnått fyra års ålder. Det är ett fåtal som, på goda ekonomiska grunder, har kunnat planera att spara dagar för lång tid framåt. Någon folkstorm tror jag inte vi skall tala om.

Det är alltid så när man inför en förändring, att övergångsbestämmelserna i något fall kan drabba någon. Det har vi upplevt tidigare. Men nu har vi försökt få en så mjuk övergång som möjligt.

När det gäller de ensamstående som hankar sig fram tror jag att det vore bättre om Siri Häggmark lade ner energi på att se till att barnomsorgen blev utbyggd, så att dessa föräldrar kunde få barnomsorg när de behöver det, och på att se till att kompensationsnivån bibehålls i vårt försäkringssystem så att de efter inkomstbortfallsprincipen kan klara sig ekonomiskt framöver. Jag tror att de grupperna har större glädje av det, och jag tror att vi skall kunna klara övergångsbestämmelserna också för de svagaste grupperna.

Anf. 32 SIRI HÄGGMARK (m) replik:

Herr talman! Det kan tänkas att folkstorm enligt Ulla Johansson är något mycket häftigare än den jag talar om. Men faktum är att frånsatt alla de skrivelser som kom till socialförsäkringsutskottet fick jag väldigt många brev och telefonsamtal privat just om detta. Det visade sig att det inte var människor som hade det ekonomiskt gott ställt som ringde, utan det var faktiskt många av de ensamstående som jag beskrev hankade sig fram.

Det kan naturligtvis slå väldigt olika, Ulla Johansson, men jag bryr mig faktiskt inte så mycket om dem som har det ekonomiskt gott ställt. Med min yrkesbakgrund vet jag vilka de ensamstående är och under vilka omständigheter de i många fall lever.

Visst skall vi ställa upp, Ulla Johansson, för att bygga ut barnomsorgen, men vi skall inte ensidigt bygga upp barnomsorgen i offentlig samhällelig regi, utan vi skall bygga upp barnomsorg även i privat regi, så att vi får en mångfald. Då tror jag att även de problem som hänger samman med att inte alla kommer in i samhällets barnomsorg blir lösta.

Anf. 33 ULLA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vi har väl fått ungefär samma brev, en del kopierade på samma apparater. Vi har fått ungefär lika många telefonsamtal, skulle jag

förmoda, och diskuterat med ungefär samma människor – därför att de hade möjlighet att sätta detta i system.

Men nu gäller det om vi skall ha dubbel lagstiftning och om vi skall ha dubbla förmåner långt in på 1990-talet. De flesta av de exempel vi har fått hittills gäller sådana som har haft ekonomiska möjligheter att planera på lång sikt. De ensamstående med låga inkomster har i regel inte möjlighet att göra en långsiktig planering.

Anf. 34 SIRI HÄGGMARK (m) replik:

Herr talman! Jag tror, uppriktigt sagt, att parallelliteten i systemet inte spelar så stor roll. Det tar ändå slut någon gång, Ulla Johansson.

Jag håller fortfarande inte med om det som Ulla Johansson säger om de exempel vi har fått – även om det kan sägas gälla det material som kom till utskottet. Jag sade också, att jag på grund av min yrkesbakgrund fortfarande har mycket god kontakt med olika människor som har dessa problem. Och de som har kontaktat mig hade ingen aning om att vi har fått en omfattande brevskörd till vårt utskott.

Jag förordar faktiskt, att vi skall vara generösa mot dessa människor när det gäller övergångstiden. Jag vidhåller fortfarande mitt yrkande om bifall till reservation 13.

Anf. 35 MONICA ANDERSSON (s):

Herr talman! Som redan framgått av debatten kommer propositionen om föräldraförsäkringen att innebära en stor förbättring för barnfamiljerna och öka möjligheterna för båda föräldrarna att vara hemma med sina barn när de är små och när de är sjuka. Den innebär en fortsättning på regeringens satsning på ökat ekonomiskt stöd till barnfamiljerna, som påbörjades med årets stora barnbidragshöjning.

Jag skall redogöra för de delar av propositionen som Doris Håvik och Ulla Johansson inte har gått in på. Det är till att börja med en lång rad förbättringar inom den tillfälliga föräldrapenningen.

Här tillgodoser nu regeringen det krav som i många år väckts av handikapporganisationerna och som har diskuterats i riksdagen vid flera tillfällen, nämligen att föräldrar till svårt sjuka och handikappade barn skall få rätt till ledighet för vård av sjukt barn även om barnet är mellan tolv och sexton år. Som villkor gäller att barnet på grund av sjukdom, psykisk utvecklingsstörning eller annat handikapp är i behov av särskild tillsyn och vård. Tillsynsbehovet skall kunna styrkas av läkarutlåtande.

Propositionen undanröjer också de svårigheter som i dag finns för föräldrarna att i olika situationer följa med sjukt barn till läkare. Om den förälder som normalt vårdar barnen måste besöka läkare med något av barnen, får den andre föräldern rätt till ledighet för vård av annat barn i familjen. För barn under tolv år skall båda föräldrarna samtidigt kunna ta ut föräldrapenning för att kunna följa med barnet till läkare när barnet lider av en allvarlig sjukdom. Föräldrapenning skall och kunna utgå om båda föräldrarna som en del i behandlingen av barnet behöver delta i ett

läkarbesök eller i någon av läkare ordinerad behandling.

En viktig förenkling för föräldrarna blir det också i och med att det kommer att räcka med sjukintyg utfärdat av sjuksköterska om barn under tolv är sjukt längre än sju dagar.

Fädernas rätt till ledighet i samband med barnets födelse utökas också. Om familjen får tvillingar eller ännu fler barn, får fadern rätt att ta ut tio dagars ledighet per barn förutsatt att ledigheten tas ut inom sextio dagar från barnens födelse. Fäderna får också rätt till föräldrapenning när de är med vid förlossningen eller om de är hemma och vårdar annat barn när modern ligger inne för förlossning. Adoptivfäder får samma rätt till tio dagars ledighet per barn vid barnets ankomst om barnet inte har fyllt tio år.

För de studerande som uppbär oavkortad lön under studietiden, skall studietiden kunna jämföras med arbete, så att de kan erhålla tillfällig föräldrapenning.

Utöver dessa förbättringar av den tillfälliga föräldrapenningen föreslår vpk med instämmande av Kenth Skårvik från folkpartiet att den begränsning som finns att maximalt 60 dagar per år skall få användas till ledighet för vård av sjukt barn skall slopas, framför allt för föräldrar till svårt sjuka eller handikappade barn. Såsom även har påpekats i debatten bl. a. av Kenth Skårvik, finns det möjlighet att få vårdbidrag för de grupper av barn som vpk pekar på och som är långvarigt sjuka. Såväl föräldraförsäkringsutredningen som propositionen och utskottet anser att tidsgränsen av det skälet inte skall slopas.

Dessutom vill vare sig vpk eller folkpartiet vara med om att finansiera de förbättringar som redan nu föreslås inom föräldraförsäkringens ram. Skulle ni då vara beredda att medverka till att finansiera den här förbättringen, som ni vill lägga till utöver de förbättringar som skall göras och som till 19 miljoner är ofinansierade? Den frågan tog Doris Håvik upp tidigare och pekade på att vi faktiskt hade haft en diskussion om möjligheterna att göra en sådan förbättring. Men vi socialdemokrater vill inte medverka till en ökning av statsutgifterna utan att se till att de är finansierade.

Propositionen innehåller också en mycket viktig principiell förbättring. Man vill ge de kvinnor som avstängts från arbetet enligt 3 kap. 16 § Arbetsmiljölagen rätt till omplacering med bibehållen lön och, när inte det går, rätt till havandeskapspenning. Föreskriften i 3 kap. 16 § Arbetsmiljölagen kom till för att skydda gravida kvinnor och deras väntade barn mot brister i arbetsmiljön. Bestämmelsen tillämpas i dag för blyarbete, som gravida kvinnor därmed inte får syssla med.

Genom att man kopplar omplacerings- och ersättningsrätten till denna paragraf i arbetsmiljölagen kommer den rätten att utvidgas automatiskt den dag då bestämmelserna i 3 kap. 16 § Arbetsmiljölagen utvidgas till fler arbetsområden. En sådan utvidgning förbereds nu också av arbetskyddsstyrelsen.

Vpk försöker i sin reservation ge sken av att det råder delade meningar i denna fråga. Vpk vill att riksdagen skall hemställa hos regeringen om åtgärder som ger gravida kvinnor rätt till omplacering eller havandeskaps-

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

penning om de vistas i arbetsmiljöer där stark misstanke om risker för fosterskador föreligger – som det står i vpk-reservationens att-sats.

Men varför vi skall gå omvägen via regeringen förstår jag inte. Arbetarskyddsstyrelsen har ju redan ansvar för att följa den här frågan och förbereder redan nu föreskrifter som berör gravida kvinnor som arbetar inom andra arbetsområden än sådana där de kommer i kontakt med bly. Arbetarskyddsstyrelsen har också ett nära samarbete med den forskning som pågår inom detta område. För att understryka hur angelägen vi anser att denna fråga är har utskottet dessutom sagt att utskottet förutsätter att arbetarskyddsstyrelsen skyndsamt utfärdar föreskrifter i de fall risker för fosterskador upptäcks i arbetsmiljön. Utöver den här förbättringen av havandeskapspenningen blir havandeskapspenningen också semesterlöngrundande. Dessutom kommer inte den karenstid för sjukpenningen som i dag tillämpas för egenföretagare att tillämpas för dem som får havandeskapspenning.

Propositionen innehåller också flera förbättringar och utvidgningar av rätten att uppbära föräldrapenning enligt den sjukpenninggrundande inkomsten. Om t. ex. en förälder har högre sjukpenninggrundande inkomst före havandeskapet än efter, t. ex. om föräldern under havandeskapet eller efter barnets födelse minskar sin arbetstid eller helt avstår från arbete, får den föräldern ändå uppbära föräldrapenning enligt den tidigare högre sjukpenningnivån. Denna rätt gäller om föräldern minskat sin arbetstid tidigast sex månader före barnets födelse och längst till det barnet fyller ett och ett halvt år. Denna tid förlängs nu med sex månader för den som har ledigt med föräldrapenning. För den som har tillfällig föräldrapenning förkortas tiden med ett halvt år, för att man inte skall kunna få högre ersättning när man är ledig för vård av sjukt barn än när man arbetar.

Den här förändringen och förlängningen med sex månader för dem som har föräldrapenning har störst betydelse för dem som föder flera barn i följd, eftersom de får större möjligheter att behålla den tidigare högre sjukpenninggrundande inkomsten även för det andra barnet. I propositionen föreslås också ändrade regler så att de som har studerat eller varit arbetslösa och som nyligen fått jobb får rätt till föräldrapenning enligt den sjukpenninggrundande inkomsten även om de bara arbetat en kort tid. Kvalifikationstiden förkortas med 30 dagar, så att man skall ha varit sjukpenningförsäkrad hos försäkringskassan 240 dagar i följd över garantinivån före barnets födelse för att få föräldrapenning enligt den sjukpenninggrundande inkomsten.

Utöver dessa förbättringar av föräldraförsäkringen innehåller propositionen också en mycket viktig jämställdhetsreform. Den nu gällande diskrimineringen av de familjer där den ena maken bara har rätt till ersättning enligt garantinivån avskaffas. I propositionen föreslås att föräldrapenning skall utges enligt den sjukpenninggrundande inkomsten oberoende av den andre förälderns sjukpenningnivå.

Erfarenheterna visar att om fäderna utnyttjar sin lagliga rätt att vara hemma med barnen när de är små, leder det till att de även efter den tiden tar ett större ansvar för vården av barnen. Än så länge är det bara en av fyra män

som utnyttjar denna sin rättighet. Eftersom jämställdhet mellan män och kvinnor är ett mål som en bred majoritet av Sveriges riksdag har ställt sig bakom, måste samhället också på olika vägar uppmuntra förändrade attityder, inte minst genom att se till att det finns ekonomiska möjligheter för familjerna att leva jämställt. Det gör det inte med nuvarande bestämmelser, enligt vilka den man som bor ihop med en kvinna som är hemmafru, studerande eller arbetslös utan ersättning inte har rätt till föräldrapenning över garantinivån.

Vpk vill öka jämställdheten genom kvotering av föräldraledigheten. Det är en väg som är svårgenomförbar av administrativa skäl och därför att föräldrarna skulle uppleva det som ett intrång i sin rätt att själva bestämma hur föräldraförsäkringen skall tas ut.

Då är den väg som föreslås i propositionen vida bättre, eftersom den ger alla föräldrar rätt till föräldrapenning enligt den sjukpenninggrundande inkomsten, även om den andra föräldern bara har rätt till ersättning enligt garantinivån. Den reformen kommer att ha störst betydelse för studerande och för par där någon av föräldrarna är arbetslös. Det kan gälla unga flickor som ännu inte har fått något jobb och långtidsarbetslösa som är utförsäkrade. Vi vet ju hur många av dessa unga flickor, t. ex. i Bergslagen, som inte har kommit in i något jobb eller som blir arbetslösa tidigt och får barn missgynnas med den nuvarande bestämmelsen.

Att moderaterna inte vill ha den här reformen är inte särskilt förvånande. De har aldrig varit särskilt angelägna om reformer som uppmuntrar till jämställdhet mellan män och kvinnor. Moderaterna antyder också att föräldrarna skulle kunna tjäna ekonomiskt på förslaget. Nils Carlshamre raljerar och låter påskina att föräldrarna kommer att vara hemma och snickra på huset.

Man erkänner i sin reservation att reformen skulle innebära förbättringar för studerande. Andra grupper som den innebär förbättringar för tar man inte upp. Ändå säger man nej, och man gör det med sådana här raljerande motiveringar.

Jag skulle vilja fråga moderaterna: Vad kommer ni att svara de studerande som är föräldrar och som måste avbryta sina studier på grund av att den andre föräldern med ert förslag inte kan få föräldrapenning enligt den sjukpenninggrundande inkomsten? Och vad svarar ni den mamma som är arbetslös och som med ert förslag förvägras möjligheten att aktivt söka ett arbete medan mannen är hemma med barnet?

Utöver de punkter som jag nu har tagit upp finns också en reservation från moderaterna som Siri Häggmark har berört och som syftar till att man skall få rätt till tillfällig föräldrapenning för besök i förebyggande barnhälsovård i privat regi och för besök i privat förskola eller privat fritidshem. Bakom den reservationen står också folkpartiet och Kenth Skårvik.

Det är logiskt att man föreslår en sådan utvidgning, med tanke på att man framför allt inom moderata samlingspartiet men även inom folkpartiet är sådana ivriga anhängare av privatiseringskrav av olika slag. De privatiseringar av sjukvård och omsorg som ni föreslår skulle i en framtid kunna leda till

att det blir plånboken som avgör vem som får tillgång till vård och omsorg. I det här särskilda fallet kan det också vara tillåtet att påpeka att förslaget om att tillfällig föräldrapenning skall utbetalas vid förebyggande barnhälsovård i privat regi, på ett otillbörligt sätt kommer att gynna de föräldrar som bor i områden med osedvanligt god tillgång till läkarvård av olika slag. Det gäller framför allt i storstäderna.

Det finns ingen anledning för riksdagen att medverka till en förändring som leder till en förstärkning av den regionala obalansen och som urholkar den generella välfärdspolitiken.

Herr talman! Jag skulle vilja yrka bifall till propositionen och till reservation 15. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på de övriga reservationerna.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 36 MARGÓ INGVARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Monica Andersson började sitt anförande med att tala om att föräldraförsäkringen är ett led i regeringens satsningar på ett ökat stöd till barnfamiljerna. En korrektare beskrivning hade varit att förslaget innebär en omfördelning av resurserna mellan barnfamiljerna. Det är just detta som vi inom vpk motsätter oss; att man på det här sättet ställer svaga grupper mot varandra – svaga grupper av barnfamiljer. För att föräldrar med handikappade barn skall få förbättringar skall familjer med friska barn betala. Vi menar att finansieringen skall tas från annat håll – från dem som har något att ta av.

Vi har i vår ekonomiska motion angivit att man bör anslå 1,7 miljarder kronor till socialförsäkringen, och vi har också anvisat hur detta skall finansieras. Utöver vad som anges när det gäller finansieringen i den motionen kan jag här från talarstolen på rak arm peka på andra finansieringsmöjligheter. Den danska modellen innebär att en skatt läggs på de privata pensionsförsäkringarnas och på försäkringsbolagens räntor. Förra året inbringade den här skatten 5 miljarder i Danmark. Det är en möjlig finansieringsväg. Jag har tidigare pekat på möjligheten att även i år ha den extra förmögenhetsbeskattning som skulle ge 1 miljard kronor. Det finns alltså goda möjligheter att finansiera detta utanför ramen.

Monica Andersson tog också upp vårt förslag om kvotering av föräldraledigheten. Monica Andersson anser precis såsom framhålls i motionen, att det här är ett problem som kan informeras bort. Ja, om pappornas bristande vilja att ta ut föräldraledigheten skulle bero på dåliga kunskaper, kan man helt klart informera bort problemet. Men när det handlar om fördomar ställer det sig något svårare att åstadkomma någonting med enbart information. När det gäller arbetsgivarnas ovilja mot pappornas föräldraledighet rör det sig dessutom om kostnader för arbetsgivarna. Det handlar om att tillfälligt mista en duktig arbetare och i stället tvingas sätta in en vikarie. Det handlar alltså om kostnader för arbetsgivaren. Då är argumenten om information något ihåliga.

Det rör sig också om kostnader för familjer. Ett ännu bättre sätt att komma till rätta med pappornas ovilja vore givetvis att regeln om att man bara får pengar enligt garantinivån under de 90 dagarna slopades och ersattes med regel om sjukpenning även under dessa 90 dagar. Det har vi föreslagit i en reservation till detta betänkande.

Så till utvidgningen av rätten att stanna hemma på grund av risker i arbetsmiljön. Nu påpekar talmannen att min taletid är slut. Jag får återkomma i en ytterligare replik.

Anf. 37 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Jag skall bara kort ta upp något av det som Monica Andersson berörde, nämligen detta att vi ställt oss bakom reservation 3. Jag sade i mitt inledningsanförande att vi har framställt en motion i samband med den allmänna motionstiden i år om att utsträcka föräldrapenningtiden utöver 60 dagar för dem som har barn med handikapp. Monica Andersson ville understryka – det gjorde jag också – att rätten till tillfällig föräldrapenning för familjer med handikappade barn bör finnas när barnen är kortvarigt sjuka, inte i fråga om bestående förhållande. Vi utgick från att man i det senare fallet får vårdbidrag.

När det sedan gäller finansieringen har den här frågan inte med BB-avgifternas borttagande att göra, utan vi har tagit med detta i det finansieringsalternativ som vi föreslagit i vår finansieringsmotion under den allmänna motionstiden 1985. Därför vill jag i detta sammanhang hänvisa till det finansieringsförslaget.

Anf. 38 SIRI HÄGGMARK (m) replik:

Herr talman! Monica Andersson talade i sitt anförande om att den här försäkringen innebar en viktig jämställdhetsreform. Då kan jag säga så här: Även när det gäller olika barnomsorgsformer kan man åtminstone tala om jämlikhet.

Fördomar hörde jag talas om. Det är svårt att komma åt dem. Den fördom som odlas att det näst intill skulle utbryta kaos om man hade en privat barnomsorg och en privat barnläkare tror jag är väldigt svår att komma åt. Vi gör så gott vi kan.

Sedan undrar jag – jag har faktiskt undrat många gånger – varifrån alla dessa välbeställda människor kommer. Gott om välbeställda människor är det i Monica Anderssons och andras föreställningsvärld. De som jag känner är ganska ordinära människor, som faktiskt betalar sin skatt, ofta ganska betydande skatt dessutom. Vad är det som säger att dessa människor – om de får välja – icke skulle vilja ha en alternativ omsorgsform eller alternativa läkare? Tänk att jag tror att de skulle önska sig det!

Anf. 39 MONICA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är ju så att de moderata propåerna om privatisering ingår som ett led i en målmedveten strategi som moderaterna har och som framgår av olika dokument, t. ex. motioner som har hänvisats till i andra utskott, som

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

handlar om att åstadkomma systemförändringar i samhället. Man vill åstadkomma ett system som på sikt kommer att leda till att den som har den tjockaste plånboken också får tillgång till den bästa vården och omsorgen. Det är ett system som vi inte vill vara med om. Därför slår vi vakt om den generella välfärdspolitiken.

Siri Häggmark svarade inte heller på min fråga om hur ni ser på att försäkringen skulle utgå till besök i privat barnhälsovård. Försäkringen skall ju kunna gå ut ungefär lika till alla föräldrar i vårt land, men om man låter den användas för privat barnhälsovård kommer man att gynna de föräldrar som bor i de delar av landet där det finns en god tillgång på läkarvård, och det är ju framför allt i storstäderna. Det är precis samma diskussion vi hade om sjukvården.

Margó Ingvardsson raljerade över att jag påpekade att föräldraförsäkringspropositionen innebär en förbättring av föräldraförsäkringen. Jag tror att Margó Ingvardsson är ganska ensam om den uppfattningen att det inte skulle vara fråga om någon förbättring. Det handlar väl också om ett senkommet försvar för den linje som vpk har, att inte medverka till ett avdrag för förlossningsvård för den begränsade grupp som det rör sig om, de som föder friska barn.

Sedan återkommer Margó Ingvardsson till vpk:s olika förslag till finansiering, t. ex. skatt på realräntor. Det är ganska typiskt för vpk att inte våga gå in i en realdiskussion om finansieringen utan hänvisa till finansieringsformer av ett slag som kräver omfattande utredningar. På den punkten håller frågan på att utredas inom finansdepartementet. Vpk vill alltså inte ta något reellt ansvar för de reformer som diskuteras här i kammaren.

Hon raljerar också med diskussionen om kvotering och säger att man inte skulle kunna informera bort fördomar. I alla fall har arbetarrörelsen under hela sin existens varit uppbyggd på att agitera emot fördomar och kämpa för förbättringar på olika områden i vårt samhälle, och vi har varit ganska framgångsrika med den metoden. Vi har också alltid ansett att man skall skapa sådana ekonomiska villkor för folk att man kan uppnå reell jämställdhet. Det är precis detta propositionen handlar om när den föreslår att fäderna skall kunna få ledighet med den sjukpenninggrundande inkomsten.

Det är ganska avslöjande att Kenth Skårvik när det gäller hela finansieringsdiskussionen hänvisar till folkpartiets motion om finansieringen i statsbudgeten. Man kan ju slå upp den och titta där, så ser man att han vill finansiera det här förslaget genom att försämma sjukförsäkringen för stora grupper, genom att genomföra privatisering och genom att följa med moderaterna i deras attacker mot välfärdssamhället.

Anf. 40 MARGÓ INGVARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Enligt propositionen tillförs det inga nya resurser till förbättringarna inom föräldraförsäkringen, utan förbättringarna skall helt finansieras inom försäkringens ram. I och med att vi nu avvisar BB-avgifterna, måste man ta in 19 milj. kr. från något annat håll, annars skulle hela finansieringen ske inom systemets ram.

Vi är visst villiga att ta en reell diskussion om andra möjligheter att finansiera de föreslagna förbättringarna. Jag har pekat på olika vägar. Det är klart att man måste utreda förutsättningarna för att införa en skatt på realräntor, men ett annat förslag behöver man inte utreda, nämligen att hålla kvar den extra förmögenhetsskatt som vi hade under 1984. Det gick alldeles utmärkt. Den miljard som förmögenhetsskatten gav anser regeringen att man har råd att avstå från. Men när det gäller att förbättra stödet till barnfamiljer och föräldrar med handikappade barn finns det inte 19 milj. kr. Hur kan Monica Andersson förklara detta?

Jag är tacksam för att jag fick möjlighet att komma tillbaka till riskerna i arbetsmiljön för gravida kvinnor. Det är helt klart en förbättring att gravida kvinnor nu kan få vara hemma, om det enligt arbetsmiljölagen finns uppenbara risker i arbetsmiljön. Men enligt föreskrifterna i lagen är det enbart arbete med bly som ger denna rättighet.

Vi vet redan nu att man på mycket goda grunder kan misstänka att exempelvis arbete med lösningsmedel förorsakar fosterskador. Vi menar att det finns områden där misstankarna är så starka att det redan i dag är skäl att, på samma sätt som vid blyarbete, omplacera gravida kvinnor. Det är det som vi förespråkar i vår reservation 1.

Anf. 41 SIRI HÄGGMARK (m) replik:

Herr talman! I dag är det faktiskt bara de s. k. välbeställda som har möjlighet att betala för alternativa vårdformer. Jag sade förut att jag inte bryr mig så mycket om de välbeställda, för de klarar sig alltid. Vad vi vill är att alla skall få möjlighet att fritt välja vårdform och läkare. Alla skall, oberoende av tjockleken på plånboken, kunna välja fritt.

Det är ett ganska märkligt resonemang som ofta förs i dessa sammanhang. Om någon råkar ha det litet bättre, får det till följd att vi andra till varje pris måste ha det sämre, eller åtminstone ha det lika dåligt. Det är en filosofi som jag alltid har haft svårt att förstå mig på. Vi skall de facto vara glada över att det är några som har det bättre.

Det är i dag alltför många som skulle behöva få en annan möjlighet att välja, utan att tvingas gå över dyrbara alternativ. Vi moderater vill ge människorna den valmöjligheten, som skall gälla lika för alla. Vi säger: Valfrihet för alla under samma villkor.

Anf. 42 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Herr talman! Jag vill bara helt kort säga några ord till Monica Andersson beträffande finansieringen. Det är ganska typiskt av socialdemokraterna att i detta sammanhang rycka loss enstaka förslag i en stor ekonomisk-politisk motion. Jag tror inte att det över huvud taget är de ekonomisk-politiska motionerna inför vårsessionen av detta riksmöte som vi skall diskutera här i dag. Men det är ganska typiskt att socialdemokraterna gör på detta sätt, i stället för att betrakta motionen som en helhet och se vad som mer står i den.

Det jag förut ville rikta uppmärksamheten på var att en finansiering av det förslag som vi har ställt oss bakom finns med i den ekonomisk-politiska

motion som vi har väckt. Jag tycker att Monica Andersson skall läsa hela motionen och studera vilka fler förslag som står där, både på plus- och på minussidan.

Anf. 43 MONICA ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var inte jag, Kenth Skårvik, som ryckte loss frågan om finansieringen ur folkpartimotionen. Det gjorde Kenth Skårvik själv, när han försökte krypa undan frågan varför folkpartiet inte vill vara med om att finansiera den här propositionen.

Till Margó Ingvardsson: För alla utom vpk är det tydligen uppenbart att vi har mycket hårt trängda statsfinanser. Om vi skall kunna genomföra reformer måste vi göra det med hjälp av omfördelningar. Vi kan inte låta reformer stå ofinansierade. Margó Ingvardsson hävdar då att det inte skulle vara fråga om någon förbättring om man gör en omfördelning. Den omfördelning som det i det här fallet rör sig om har Doris Håvik på ett alldeles föredömligt sätt redan redogjort för. Den kommer att innebära att en väldigt liten grupp, med friska barn, får ett avdrag för förlossningsvård motsvarande det avdrag som alla andra får när det gäller sjukhusvård.

Så till vpk:s motion om risk för fosterskador på grund av faktorer i arbetsmiljön. Med sin reservation på den här punkten slår faktiskt vpk in öppnar dörrar. Det är uppenbart att den som skrivit motionen i den här frågan inte kan ha läst propositionen, även om vpk gjort stor affär i massmedia av vad som står där. Motionärerna säger t. ex. att det måste finnas någon instans i samhället som tar på sig ansvaret för bedömning av arbeten där stark misstanke om risk för fosterskador föreligger. Enligt motionen skulle f. n. arbetarskyddsstyrelsen vara lämpligast för den uppgiften.

Man behöver bara läsa innantill i propositionen för att konstatera att arbetarskyddsstyrelsen sedan länge har denna arbetsuppgift. Redan nu håller man där på med ett arbete som syftar till att utvidga bestämmelserna i lagens 3 kap. 16 §.

Siri Häggmark säger att moderaterna vill ha en politik som innebär att det är lika för alla och valfrihet för alla. Ingenting kan vara lögnaktigare. Det är ju precis den politik ni *inte* står för. Ni vill ha en politik som gynnar de välbeställda och en politik som ger valfrihet för de välbeställda på de breda folklagens bekostnad.

Sedan hävdar ni att den offentliga sektorn medför att alla har det ungefär lika dåligt. Men den generella välfärdspolitik som socialdemokraterna har byggt upp här i landet handlar om att höja kvalitetsnivån för alla i samhället. Alla skall ha samma rätt, oavsett yrke, inkomst eller status i samhället. Alla skall ha samma möjligheter att ta del av den sociala tryggheten. Därför har vi också byggt upp en generell välfärdspolitik som går ut på att det skall vara lika för alla i samhället. Den politik som moderaterna förordar är en politik som redan tillämpas i t. ex. USA, där man har en omsorgsform som bygger på privata lösningar och som innebär att den som har den tjockaste plånboken har tillgång till den bästa vården. Sådana propåer från moderaterna säger vi bestämt nej till.

Tredje vice talmannen anmälde att Margó Ingvardsson och Siri Häggmark anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Nr 81

Onsdagen den
13 februari 1985

Anf. 44 BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Socialförsäkringsutskottets betänkande nr 12 innehåller en hel del bra förslag till åtgärder för föräldrar till handikappade barn. Inom handikapprörelsen har vi länge arbetat för många av de förbättringar som nu föreslås. En del av dem är riktade direkt till de handikappade, och andra får indirekt till effekt att föräldrar till handikappade barn får en bättre situation. Allt detta välkomnar vi självfallet, även om vi samtidigt kan konstatera att det kvarstår angelägna behov som behöver tillgodoses.

Föräldraförsäkringen, m. m.

I denna sena timme av debatten skall jag begränsa mig till några reflexioner kring den fördelningspolitiska diskussion som har förts – låt vara "i det lilla formatet", som någon påpekade.

Diskussionen gäller BB-avgifterna. Det regeringen vill åstadkomma är ju att skapa en resurs som kan bidra till finansieringen av angelägna förändringar och förbättringar inom föräldraförsäkringen. Socialministern har då sett möjligheten att låta även kvinnor som genomgår en komplikationsfri förlossning vidkännas en avgift på samma sätt som när det gäller kvinnor med komplicerade förlossningar – det kan vara fråga om kejsarsnitt, missfall eller flerbarnsfödslar. Jag tycker för min del att tillräckligt är sagt för att motivera det rimliga i införandet av en sådan avgift.

Vilka är det som protesterar mot avgiften? Jo, det är representanter för de borgerliga partier som i andra sammanhang har lagt fram förslag om försämringar av sjukförsäkringen, föräldraförsäkringen, arbetslöshetsersättningen och mycket annat. Jag har mycket svårt att se logiken ur fördelningspolitisk synpunkt i de resonemang som har förts här. Sjukhusvistelse i samband med den lyckliga tilldragelsen kring en normal födsel skall man inte avgiftsbelägga, men sjukhusvistelse för dem som på olika sätt råkar illa ut och hamnar i sjukhussängen skall man avgiftsbelägga. Jag har som sagt svårt att se logiken i det resonemanget.

För vpk:s del är situationen något annorlunda. Om jag är rätt underrättad har vpk i olika sammanhang verkat för en avgiftsfri sjukvård. Mot den bakgrunden får man föra dessa resonemang på ett annat sätt. Nu finns det ändå avgifter inom sjukvården, och man kan fråga sig vad det är som skulle motivera att kvinnor i den här lyckliga situationen skulle slippa ifrån en avgift när de hamnar på sjukhus av denna anledning. Jag tycker att det hade varit rimligt om vpk hade gått med på den här finansieringen. Jag tycker det alldeles särskilt av ett skäl som jag strax skall komma till, herr talman.

Jag känner till att det i debattens sista stund inom utskottet presenterades ett förslag till kompromiss för vpk:s representanter. Det fanns en möjlighet att resonera sig fram till en lösning som skulle bestå i att vpk gick med på avgifterna mot att vissa ytterligare förbättringar genomfördes på handikappområdet. De diskussionerna avvisades av vpk, och därför kunde de aldrig föras vidare. Jag beklagar verkligen detta. Här hade vpk en möjlighet, såvitt

jag förstår, till praktisk medverkan till förbättringar på handikappområdet. När förslaget om en avgift för komplikationsfria förlossningar ställdes mot förbättringar på handikappområdet, då valde vpk att bibehålla sin ursprungliga linje och slå vakt om att inga avgifter skulle införas för förlossningsvård. Detta kan jag inte annat än beklaga, herr talman.

Anf. 45 MARGÓ INGVARSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag vill tala om för Bengt Lindqvist att bland våra reservationer till detta betänkande har vi tre reservationer som samtliga upptar angelägna förbättringar för föräldrar med handikappade barn. Vi vet nu att vi får avslag på dessa reservationer vid behandlingen här i dag, men vi ger inte upp. Vi har under årets allmänna motionstid skrivit nya motioner, där vi upprepar dessa krav på förbättringar för föräldrar med handikappade barn. Det finns alltså fortfarande möjligheter för socialdemokraterna att genomföra de förbättringar som de säger sig ömma så för.

Bengt Lindqvist tar här upp att det i slutet av utskottsbehandlingen av detta ärende fördes fram förhandlingsinbiter om att byta BB-avgifterna mot vissa förbättringar för handikappade. Vi avvisade de inbiterna, för vi tycker inte om den sortens hästhandel med förbättringar för behövande grupper. Vi är inte villiga att byta behoven för en grupp, som har stora behov, mot behoven inom en annan grupp som också har stora behov. Vi pekar på andra finansieringsmöjligheter. Tycker inte Bengt Lindqvist att det medför några problem när han inom handikapprörelsen går ut och säger, att för att förbättra för de handikappade, måste man ta in 19 milj. kr. i BB-avgifter för dem som föder utan komplikationer – och samtidigt tala om att regeringen hade råd att avstå från 1 miljard i extra skatt från de förmögna? Är inte detta ett problem, Bengt Lindqvist?

Anf. 46 BENGT LINDQVIST (s) replik:

Herr talman! Här fanns det när det gäller den uppläggning som både jag och Margó Ingvardsson har skildrat en möjlighet för vpk att i praktisk handling visa att vpk är berett att flytta fram positionerna ytterligare på handikappområdet. Den möjligheten avvisades med hänvisning till att det var så viktigt att avstå från införandet av en avgift för de mödrar som har lyckan att föda utan komplikationer. Jag noterar den bedömning som partiet har gjort härvidlag. Inom handikapprörelsen har jag inte svårt att stå upp och försvara min linje.

Det är viktigt att skapa resurser för ytterligare förbättringar på handikappområdet, och i det arbetet kommer jag att delta aktivt. Däremot är det nödvändigt att samtidigt föra en politik som gör det möjligt för Sverige att ta sig ur den budgetklämma som landet befinner sig i. Därför måste vi generellt iaktta återhållsamhet när det gäller budgetpolitiken. Det måste finnas täckning för de reformer som man genomför. I ett litet format fanns det här en möjlighet att göra en bra sak. Nu kallar Margó Ingvardsson detta för hästhandel. Det uttalandet får hon stå för, för mig framstår förslaget som

praktisk politik som ytterligare kan förbättra situationen för ett antal familjer med handikappade barn.

Nr 81

Onsdagen den
13 februari 1985

Anf. 47 MARGÓ INGVARDSSON (vpk) replik:

Herr talman! Jag tror att Bengt Lindqvist klarar att föra ut det här med BB-avgifterna. Vpk har emellertid en annan syn på avgifter inom sjukvården. Vi verkar för att på sikt avskaffa avgifterna inom sjukvård och omsorg, eftersom avgifter alltid fungerar som en spärr för dem som har ont om pengar.

Men Bengt Lindqvist svarade inte på hur han inom handikapprörelsen tänker förklara att regeringen har råd att avstå från 1 miljard i extra förmögenhetsskatt, men däremot inte kan plocka fram 19 milj. kr., som det kostar att finansiera de uteblivna BB-avgifterna.

Anf. 48 BENGT LINDQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag kan i vår ekonomi tänka mig många olika former av resursförstärkningar, och jag är övertygad om att dessa kommer att prövas mycket noga inom finansdepartementet. När tiden är inne kommer det säkert också förslag om resursförstärkningar. Sedan får vi gemensamt försöka se till att medlen utnyttjas dels för att rent allmänt förbättra vår ekonomi, eftersom den är grunden för hela vår välfärd, dels för att också utveckla och förbättra själva välfärden.

Tredje vice talmannen anmälde att Margó Ingvardsson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 49 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! I den proposition som ligger till grund för socialförsäkringsutskottets betänkande nr 12 förelåg många lagtekniska brister. Tack vare goda insatser av utskottskansliet har lagförslaget nu blivit hanterbart. Socialministern är utskottskansliet stort tack skyldig för denna arbetsprestation.

Än en gång kommer nu försäkringssystemet att förändras när det gäller föräldraförsäkringen. För de föräldrar som har planerat enligt nuvarande regler innebär förändringarna ändrade förutsättningar, som inte alltid gagnar den egna familjen.

Vissa kantigheter i nuvarande försäkringssystem slipas av i förslaget, och det kan väl noteras som positivt. Men f. ö. kommer det troligtvis att skapas nya tolkningstvister om gränsdragningar inom systemet.

Genom de brev och telefonsamtal som vi nåtts av under handläggningstiden – och den har varit lång – har det klart framgått vilken betydelse nuvarande särskilda föräldraförsäkring har. Det gäller att själv kunna fördela behovet av ledighet så att det passar semestrar, inskolning och samvaro på daghem och i deltidsgupper till dess barnet fyllt åtta år. Detta har upplevts som mycket positivt. Nyttjandet har styrts av den egna familjens krav och behov av samvaro med barnen. När denna reform antogs såg vi i centerpar-

Föräldraförsäkringen, m. m.

tiet den som ett första försök att genomföra en vårdersättning, till gagn för hela familjen och inte minst för barnen. Därför ser vi i centerpartiet inte någon anledning att förändra denna möjlighet. Vi har därför yrkat avslag på propositionen i denna del. Trots vårt avslagsyrkande vill jag något kommentera delar av förslaget, som en ytterligare förklaring till vårt avståndstagande.

För barn i åldern fyra–åtta år införs nu två kontaktdagar per år. Detta är, som vi ser, en klar försämring, och det innebär en ökad styrning från samhällets sida när det gäller vad denna tid skall användas till. Att binda utnyttjandet till samhällets barnomsorg och samhällets barnhälsovård kommer nog att skapa svåra bedömningsgrunder för framtiden. Hur är det t. ex. tänkt att detta skall kontrolleras? Skall försäkringskassa följa med och kontrollera att det inte är inskolning hos en privat dagmamma som sker eller, ännu värre, att det gäller ett daghem i privat regi? Duger det att verksamheten finns med i kommunens barnomsorgsplan, eller skall den ha någon annan legitimation? Jag tycker att problemet är delikat, och jag tycker mycket synd om alla de föräldrar som måste anlita privat dagmamma – ofta på grund av att det inte finns plats i den kommunala barnomsorgen. De straffas ytterligare av detta förslag.

När det gäller förlossningsavgiften har utskottet tillstyrkt vårt motionsförslag. Förhållandet blir oförändrat. Det blir alltså en obruten kedja av kostnadsfrihet med mödravårdscentral, förlossningsvård och barnavårdscentral. Debatten har varit av det slaget att detta förslag har uppmärksamats på ett speciellt sätt. Reservanternas mening och hänvisning till att de pengar som skulle sparas skulle användas för de handikappade barnens räkning måste vara en efterhandskonstruktion. Sten Andersson sade uttryckligen att dessa medel skulle finansiera ökade möjligheter för fäderna att ta ut föräldraledighet. Pengarna kan väl inte räcka till fler reformer än de som då aviserades?

När det gäller hemmakeförsäkringen ser vi från centerpartiet det förslag som föreligger som ett förnekande av en grupp medborgare, främst kvinnor. Frivillig försäkring bygger på att det skall finnas pengar till att betala en premie. Vi vet i dag inte något om denna premies storlek. Det är ett besked som många saknar och som kan ha stor betydelse för att ta ställning till förslaget. Men det har regeringens socialminister helt glömt bort att informera om. Blir premien så låg att en hemarbetande har verklig möjlighet att utnyttja försäkringen? Jag tycker att detta förslag är ett svek mot en grupp som visserligen blir mindre och mindre men som kommer att finnas kvar och som beräknas vara ca 200 000 år 1990.

Vi i centerpartiet för i stället fram kravet på en grundförsäkring. Det alternativet borde i vart fall kunna utredas, så att det blir ett verkligt alternativ till detta förslag. Tyvärr har vi inte fått stöd för detta, och det framgår av vår reservation, där vi föreslår en höjning av 8-kronan till 48 kr. per dag vid sjukdom.

I egenföretagarnas försäkringssystem finns det allvarliga brister. Således kan en egenföretagare få betala egenavgifter som inte ger utdelning för den sjukpenningklass han är placerad i. Jag har tidigare nämnt en kvinna som fick

betala egenavgifter för försälda grönsaker som hon själv odlat men som inte får tillbaka något av det hon betalat i egenavgifter. Dessa uppenbara orättvisor skulle man kunna komma till rätta med genom en grundtrygghetsförsäkring som kunde kompletteras med en egenförsäkring, en tilläggsförsäkring som man själv får teckna. Stora administrativa besparingar skulle man också kunna erhålla, alla skulle behandlas lika, och frivilligheten skulle bygga på vad man själv anser sig ha råd att betala för full kompensation vid sjukdom. Det finns alltså många uppenbara fördelar med ett sådant system. Vi har anledning att under våren återkomma till detta förslag.

När det gäller sjukpenning vid deltidsarbete är det synnerligt märkligt att regeringen inte ännu har påbörjat något som helst arbete för att komma till rätta med denna orättvisa. Förlusterna vid sjukdom eller vid utnyttjande av rätten till ledighet för vård av sjukt barn gör det ofta mycket svårt för föräldrar som deltids- eller skiftarbetar att kunna utnyttja denna möjlighet. Detta skadar naturligtvis barnet och innebär stor oro för föräldrarna under sjukdom. Vi upprepar därför i en gemensam reservation det som inte är främmande för regeringen, men vi hoppas att något initiativ ändå tas för att detta förhållande skall utredas.

Jag yrkar med detta, herr talman, bifall till reservationerna nr 5, 17, 19 och 20.

Skulle vår reservation nr 5 ej vinna kammarens gehör ber jag att få avge en röstförklaring. Centerpartiet stöder då reservation nr 9 om uttag av kontaktdagar, reservation nr 12 om tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälsovård m. m. i privat regi och reservation nr 13 rörande övergångsbestämmelserna.

Anf. 50 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Karin Israelsson kom baklänges in i debatten genom att vakna sent. Det hon sade har redan bemötts av tidigare talare, så jag kan lämna det därhän.

Jag tänkte göra några reflexioner med anledning av den debatt som har förts. Den har på ett mycket intressant och klagörande sätt belyst villkoren för fördelningspolitik i en tid med knappa ekonomiska resurser. Den har också alldeles klart avslöjat kommunisternas och de borgerliga partiernas oförmåga att i kärva tider ta de ibland obekväma beslut som är en förutsättning för en rättvis fördelningspolitik.

När man inte har några nya resurser är det naturligtvis bekvämast att hänvisa just till detta dystra faktum och låta bli att föreslå förändringar som innebär att några måste avstå för att andra skall få det bättre. Men det är en omöjlig och feg inställning om man leds av välfärdspolitiska ambitioner. Det skulle leda till socialpolitiskt stillastående under flera år framåt, eftersom merparten av den ekonomiska tillväxten måste användas till amortering och betalning av räntor på den enorma statsskuld som Sverige dragit på sig under krisåren 1976–1982.

Utrymmet för nya kostnadskrävande reformer kommer under denna tid att vara knäppt intill obefintlighet. Därför måste under lång tid framöver vår

Onsdagen den
13 februari 1985

Föräldraförsäkringen, m. m.

främsta uppgift på det socialpolitiska området vara att noggrant pröva om de pengar vi redan har anvisat verkligen ger det från mänskliga och sociala utgångspunkter effektivaste resultatet.

Det var just den uppgiften jag förelades beträffande reformeringen av föräldraförsäkringen, dvs. att åstadkomma förenklingar och förbättringar inom oförändrad kostnadsram. Jag var, herr talman, ganska nöjd med resultatet. T. o. m. en av regeringens argaste kritiker, Expressen, vitsordade att förslaget innehöll avsevärda förbättringar och förenklingar utan att kosta mer. Herr Carlshamre, som jag lärt känna som en kunnig och rakryggad socialpolitiker, fann förslaget logiskt och förnuftigt. Socialutskottets ordförande Ingemar Eliasson sade att förslaget var så bra att vi kunde räkna med folkpartiets helhjärtade stöd. Men minuterna efteråt bröt stormen lös.

En kommunistisk riksdagsledamot slog an några känsloträngar. Expressen, som nyss hade prisat förslaget, använde nu sina fetaste rubriker för att tokigförklara det. Och minsann gav inte både förnuft och logik vika hos de borgerliga, som slog följe med kommunisterna.

I en sådan situation, herr talman, är det klart att man sätter sig ner och funderar på om man verkligen har handlat rätt. Den självprövningen övertygade mig snart om att sakskaalen, förnuftet och logiken stod på min sida. Jag beslöt mig följaktligen för att stå emot snålblåsten.

Jag fann än en gång att varje föreslagen förbättring var socialt och mänskligt mer välmotiverad än att kvinnor med okomplicerade förlossningar, förutom att de får en sjukvård som kostar 2 000 kr. per dag, också skulle få maten gratis i motsats till andra sjuka. Vad är det, herr talman, för logik och för sociala skäl som talar för att de skall ha fri mat, medan kvinnor som föder mer än ett barn eller som förlöses med kejsarsnitt får finna sig i att avdrag görs för maten? Alla barnafödelskor får ju genom föräldraförsäkringen betalt med 90 % av lönen. Har de ingen förvärvsinkomst slipper de avdrag, och de får behålla garantibeloppet på 48 kr. per dag ograverat.

Jag fann att utbyggnaden av föräldraförsäkringen med en halv månad genom två kontaktdagar per år tills barnet fyllt 12 år var socialt mer motiverad. Rätten för sammanboende och adoptivföräldrar till föräldrapening vägrade också tyngre. Jag fann det socialt och mänskligt mer befogat att ge föräldrarna till svårt handikappade och sjuka barn rätt till ledighet för vård av dessa barn tills de fyllt 16 år. Så bestämde jag mig för att rida ut stormen.

Jag vet av erfarenhet att känslostormar kan vara politiskt förödande, om de inträffar någon vecka före ett val. Men politiska känslostormar som startar tio månader före ett val mojnar och vänds ofta till medvind när de som ryckts med av känslorna får tid att tänka efter. Det är just vad som nu håller på att hända.

Allt fler frågar sig om man inte i all sjukvård, oavsett till vem och varför den meddelas, bör tillämpa samma regler, dvs. att sjukvården skall vara fri. Men det är rimligt att man under sjukhusvistelsen själv bestrider de kostnader man skulle ha haft i hemmet, t. ex. för maten. Allt fler frågar som jag: Vad är det för förnuft och logik i att kvinnor med svåra och komplicerade förlossningar, t. ex. kejsarsnitt och flerbarnsfödelsor, får finna sig i att avdrag i

sjuklönen görs för maten, medan kvinnor med normala förlossningar får maten gratis? Det måste vara bekymmersamt för herrar Carlshamre och Eliasson att slåss mot sin övertygelse, att bekämpa det man egentligen anser logiskt och förnuftigt. Vänsterpartiet kommunisterna kan inte heller ha det så lätt.

Vi har under senare tid sett en del hoppingivande tecken på att vänsterpartiet kommunisterna varit på väg att överge sin – som det heter i debatten – flumkommunistiska linje, dvs. att låta både sak och ideologi stå tillbaka för opportunist och kortsiktiga opinionsvinster. Men i den här frågan ger vpk både sak och ideologi på båten och går i stället armkrok med moderaterna. Då blir t. o. m. det egna förslaget, att utöka möjligheterna för föräldrar till ledighet för vård av sjukt barn eller svårt handikappade barn, en andrahandsfråga. Bengt Lindqvist har rätt i att vpk hade möjlighet att anta ett kompromissförslag. Ni hade kunnat få igenom er motion, om ni hade tillmötesgått vårt förslag.

Herr talman! Om man som vänsterpartiet kommunisterna och de borgerliga inte vill, inte får eller inte törs stå upp för det man anser vara logiskt och förnuftigt på det socialpolitiska området, då har man inkompetensförklarat sig själv vad gäller att driva en rättvis fördelningspolitik i kärva tider.

Anf. 51 KARIN ISRAELSSON (c):

Herr talman! Socialminister Sten Andersson påstod att jag hade vaknat sent, men vad som hände var att jag fick uppleva samma sak som han, nämligen ett svek från vpk. Vpk begärde nämligen inte votering i ett tidigare ärende, varför jag inte fick någon uppfattning om att behandlingen av detta ärende hade börjat i kammaren.

Beträffande frågan om förlossningsvården, som socialministern berörde i sitt anförande, noterar jag den svängning som har skett i debatten från tiden före jul till dess att utskottet antog och justerade föreliggande betänkande. Då gällde inte debatten rätt till ledighet för vård av handikappade barn, utan den handlade om sveket mot fäderna och deras möjligheter att få vara hemma med barnen.

Eftersom det har framkommit i debatten kan jag nämna att det har förelegat ett kompromissförslag i utskottet. Men vill man inget med ett kompromissförslag, då får det också den här behandlingen i utskottet. Vill man verkligen åstadkomma en kompromiss, sköter man det betydligt snyggare, och då kan det kanske också tänkas att det blir ett resultat. Jag anser att regeringspartiet självt bör känna sig delaktigt i att resultatet blev som det blev.

Sedan anser jag inte heller att man skall göra dessa omfördelningar mellan barnfamiljerna; man ställer grupp mot grupp. På så sätt skapar man opinioner för förslag, som man annars kanske inte hade kunnat genomföra.

Jag sade i mitt anförande att det är en obruten kedja mellan mödravård, förlossningsvård och barnhälsovård, där man nu spränger in en kil i förlossningsvården. Man kan väl då misstänka att det finns synpunkter också på de två andra delarna, där det naturligtvis också skulle kunna göras

Onsdagen den
13 februari 1985

*Föräldraförsäk-
ringen, m. m.*

besparingar. Det är bl. a. av detta skäl som vi i centerpartiet ställer upp på att avslå denna proposition.

Anf. 52 NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Socialministerns taktfulla påpekande för Karin Israelsson att allt vad hon hade att säga redan var bemött i debatten gäller i exakt samma utsträckning socialministerns inlägg. Att han anser sig behöva lägga hela tyngden av sin auktoritet till Doris Håviks och andras tidigare insatser må vara en intern fråga mellan er.

Vad socialministern har att säga om sina vedermödor när han stod ensam i stormen rör mig djupt. Hans valtaktiska spekulationer och önskedrömmar har inte i en familjepolitisk debatt att göra.

Herr talman! Jag nöjer mig med att, med en lätt ändring av en tidigare i dag av flera talare använd formulering, till protokollet få antecknat att socialministerns prestation i debattens tolfte timme icke ger mig behov av ytterligare inlägg i detta replikskifte.

Anf. 53 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Socialministern försöker, precis som Doris Håvik tidigare gjorde, att göra förslaget om BB-avgifter till en fråga om logik helt enkelt. Han frågar: Vilken logik talar för att kvinnor som föder ett barn komplikationsfritt skall slippa betala för maten, när de ligger på BB? Han säger att samma regler bör tillämpas för alla, dvs. ligger man på sjukhus eller på BB, så skall man i alla fall betala de matkostnader som man annars hade haft hemma. Om man instämmer i det resonemanget om logik, är det väldigt märkligt att socialdemokraterna i den här propositionen vill undanta dem som bara får ersättning enligt garantinivån. Om de hade varit hemma, skulle de också haft kostnader för maten, oavsett vilken inkomst de har. De kanske äter litet sämre och litet billigare, men kostnader för maten har vi ju alla enligt socialdemokraternas sätt att resonera logiskt.

Skall man dra logiken fullt ut, förstår vi vad vi har att vänta oss. Då blir nästa förslag att även de som bara har garantibeloppet också kommer att få betala för maten, för mat skulle de ju ändå ha när de är hemma.

I förlängningen kan det här leda till att avgifterna ökas ännu mer. Det är detta vi kommunister vill förhindra, för vi har en annan syn på avgifter inom vården.

Socialministern har sagt att den här debatten har belyst villkoren för fördelningspolitiken. Jag kan till viss del hålla med honom om detta, för jag får inte svar från någon socialdemokrat, när jag vill att man skall förklara hur man har råd att avstå från 1 miljard i förmögenhetsskatt, men att man har svårt att finansiera 19 miljoner som detta med BB-avgifterna skulle innebära.

Avslutningsvis vill jag ta tillbaka en del av vad jag tidigare sagt om allmänna rådande värderingar inom socialdemokratin och om synen på vårdavgifter. Det är ju faktiskt så, att flera ledande socialdemokrater – framför allt landstingspolitiker – stod upp samma dag som det här offentlig-

gjordes och talade om, att de aldrig skulle medverka till att BB-avgifter infördes.

Anf. 54 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Inom folkpartiet är vi absolut på det klara med att det blir få möjligheter att genomföra några större reformer i framtiden på socialförsäkringssidan, och att det kommer att få göras mycket av omfördelningar. Vi har också sagt – och jag framhöll detta i mitt inledningsanförande – att vi tycker att mycket av det som föreslagits i propositionen är bra – det har vi alltså ställt upp bakom.

Jag vill också i detta sammanhang påpeka att mycket av vad socialministern tog upp har vi gått igenom vid flera tillfällen under den här debatten. Därför tycker jag det är meningslöst att köra i gång en debatt om dessa saker nu igen. Jag vill bara, eftersom Ingemar Eliasson inte är närvarande och således inte kan försvara sig, säga att jag tror att även socialminister Sten Andersson vid flera tillfällen har fått böja sig för den socialdemokratiska gruppens majoritetsförslag. Jag kan inte tro att socialministern är så fantastisk, att han hittills alltid har fått igenom sina förslag.

Anf. 55 Socialminister STEN ANDERSSON:

Herr talman! Till herr Skårvik vill jag bara säga, att varje gång – och det är i regel alltid – jag företräder förnuft och logik, vinner jag stöd från den socialdemokratiska gruppens majoritet. Prova det någon gång!

Herr Carlshamrè sade att han var riktigt rörd. Ja, jag har nog sett herr Carlshamre rörd, men nu tyckte jag att han såg ut att vara litet skraj och obehaglig till mods. Och det förstår jag! Om man går ut i debatten och säger att detta är förnuftigt och detta är logiskt och därför gör jag tvärtom, då blir man lätt litet obehaglig till mods.

Jag tycker att replikerna från de kommunistiska och de borgerliga debattörerna bara bekräftar vad jag tidigare har sagt. Det rör sig om undanflykter, om dimridåer för att dölja just att man inte har följt logik och förnuft.

Herr Carlshamre prövade förut försöket att säga: Barnfamiljerna har det nu så knapert, att vi inte får komma med några nya pålagor. Men ert förslag, herr Carlshamre, innebär att ni tar av barnfamiljerna 400 miljoner genom försämrad föräldrapenning.

Och ni inom folkpartiet – nu återvänder jag till det där med logiken och förnuftet – borde ta ett resonemang om det här. Ni accepterar våra förslag till förbättringar och utgiftsökningar samt lägger på litet till, men ni säger nej till eller underlåter i varje fall att i detta sammanhang anvisa någon finansiering av utgiftsökningen. Ni bara hänvisar till er allmänna ekonomiska motion. Men är det inte fantastiskt! Där föreslår ni att de sjuka skall få sämre sjukpenning. Det betyder alltså att de sjuka – och även de kvinnor som förlöses med kejsarsnitt eller som föder fler än ett barn – skall vara med och genom sänkt sjukpenning se till att de som har okomplicerade födlsar slipper betala för maten.

Ta er en ordentlig funderare på det där med logik och förnuft, herr Skårvik!

Anf. 56 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Det kan vara en aning svårt att hänga med i socialministerns tal om logik. Han anser att det är logiskt att alla betalar för maten när de ligger på sjukhus, oavsett om det är fråga om en komplikationsfri förlossning eller en förlossning med komplikationer. Då frågar jag: Kan vi vänta oss förslag från socialdemokraterna om att även de som enligt detta förslag skall vara befriade från avgift kommer att påföras ett avdrag på sin sjukpenning eller, om de inte har sjukpenning, en direkt inbetalning av motsvarande summa? Om man skall följa socialministerns logiska resonemang, måste detta bli konsekvensen.

Jag vill även återkomma till socialministerns propåer om vilka som går i armkrok med vilka. Vpk skulle enligt socialministern gå i armkrok med borgarna. Vad kan man då kalla socialdemokraternas turer i försvarsuppgörelsen med de borgerliga partierna, när socialdemokraterna tillsammans med borgarna anslog 600 milj. kr. om året i tre år till ökade försvarskostnader? Det blir sammanlagt 1,8 miljarder kronor. Var inte detta att gå i armkrok med de borgerliga?

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (havandeskapspenning m. m. på grund av misstänkt risk i arbetsmiljön)

Utskottets hemställan bifölls med 286 röster mot 17 för reservation 1 av Margó Ingvardsson.

Mom. 2 (tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt barn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (tidsgränsen för föräldrapenning för tillfällig vård av sjukt handikapat barn)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Margó Ingvardsson – bifölls genom uppresning.

Mom. 4 (en generös regeltillämpning m. m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Mom. 7 och 13 (sammanslagning av föräldrapenningen i samband med barns födelse och särskild föräldrapenning samt införande av kontaktdagar)

Utskottets hemställan bifölls med 252 röster mot 45 för reservation 5 av Elis Andersson m. fl.

Mom. 8 (föräldrapenning över garantinivån)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Nils Carlshamre m. fl. – bifölls genom uppresning.

Mom. 10 (uppdelning av ersättningstiden mellan föräldrarna)

Utskottets hemställan bifölls med 288 röster mot 17 för reservation 7 av Margó Ingvardsson.

Mom. 11 (ersättning enligt inkomstbortfallsprincipen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Mom. 14 (uttag av kontaktdagar)

Utskottets hemställan bifölls med 172 röster mot 132 för reservation 9 av Nils Carlshamre m. fl.

Mom. 15 (ökat antal kontaktdagar)

Utskottets hemställan bifölls med 284 röster mot 19 för reservation 10 av Margó Ingvardsson.

Mom. 16 (tillfällig föräldrapenning vid föräldrautbildning för föräldrar till handikappade barn)

Utskottets hemställan bifölls med 285 röster mot 18 för reservation 11 av Margó Ingvardsson.

Mom. 17 (tillfällig föräldrapenning vid förebyggande barnhälsovård m. m. i privat regi)

Utskottets hemställan bifölls med 167 röster mot 136 för reservation 12 av Nils Carlshamre m. fl.

Mom. 18 (övergångsbestämmelserna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Nils Carlshamre m. fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (sjukpenninggrundande inkomst vid föräldraledighet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 14 av Margó Ingvardsson – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (avdrag på föräldrapenningen vid förlossningsvård)

Utskottets hemställan bifölls med 155 röster mot 150 för reservation 15 av Sven Aspling m. fl.

Sigvard Persson (c) anmälde att han avsett att rösta ja men av misstag röstat nej.

Onsdagen den
13 februari 1985

*Meddelande om
frågor*

Mom. 24 (hemmamakeförsäkring)

Först biträdades reservation 16 av Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby med 76 röster mot 46 för reservation 17 av Elis Andersson m. fl. i motsvarande del. 181 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 185 röster mot 74 för reservation 16 av Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby. 45 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 26 (införande av en grundsjukpenning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Elis Andersson m. fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 27 (sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare)

Utskottets hemställan bifölls med 204 röster mot 90 för reservation 18 av Nils Carlshamre m. fl. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 28 (grundsjukpenning och frivillig försäkring för egenföretagare)

Utskottets hemställan bifölls med 256 röster mot 46 för reservation 19 av Elis Andersson m. fl.

Mom. 29 (sjukpenning m. m. vid deltidarbete)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 139 för reservation 20 av Nils Carlshamre m. fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

7 § Föredrogs

Kulturutskottets betänkande

1984/85:9 Anslag på tilläggsbudget II (prop. 1984/85:101 delvis)

Utskottets hemställan bifölls.

8 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 12 februari

1984/85:403 av *Nils Nordh* (s) till arbetsmarknadsministern om en mera rättvisande arbetslöshetsstatistik:

I dagens arbetslöshetsstatistik redovisas även de s. k. 58,3-åringarna, dvs. äldre personer som sagts upp efter lokala fackliga överenskommelser och som uppbär A-kasseersättning i väntan på pensionering.

I statistiken som lämnas av AMS över antalet arbetslösa borde denna

grupp särredovisas för att en riktig bild skall kunna skapas över de reellt arbetslösa som står till arbetsmarknadens förfogande.

Min fråga till arbetsmarknadsministern blir:

Är arbetsmarknadsministern beredd att vidta några åtgärder så att – om så är möjligt – 58,3-åringar särredovisas i arbetslöshetsstatistiken?

den 13 februari

1984/85:404 av *Ing-Marie Hansson* (s) till arbetsmarknadsministern om förmedlingen av arbeten inom transportsektorn:

De officiella arbetsförmedlingarna skall stå för all arbetsförmedling i landet. Avvägningen mellan legal entreprenad eller olaglig arbetsförmedling kan ibland vara svår att göra.

Inom vissa branscher, t. ex. transportsektorn, har en omfattande svart arbetsförmedling växt upp.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

1. Hur ser arbetsmarknadsministern på tillämpningen av lagen om offentlig arbetsförmedling inom transportsektorn?
2. Är arbetsmarknadsministern beredd vidta åtgärder för att förbättra förhållandena?

1984/85:405 av *Hans Petersson* i Hallstahammar (vpk) till industriministern om arbetsmarknadssituationen i Avesta och Fagersta:

Avesta AB utreder nu en nedläggning av varmvalsverket i Fagersta. Om planerna fullföljs förlorar ca 400 personer arbetet. Dessa katastrofala siffror kommer utöver vad som blir följderna av stålverksnedläggningen. Fagersta kommun och den tidigare utsatta regionen Fagersta–Norberg–Skinskatteberg får ännu större problem att brottas med.

I en tidigare interpellationsdebatt har industriministern betecknat stålupp-görelsen och nedläggningarna som en framgång för Bergslagen, eftersom ryggraden i Bergslagens näringsliv kunde räddas. Som det ser ut nu så plockas bit efter bit bort ur ryggraden, och Bergslagen får svårt att stå utan stöd. Företagens egna satsningar och resurserna inom Bruksinvest synes helt otillräckliga.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga industriministern:

Vad tänker industriministern göra för att förmå Avesta AB att ta ansvar för sysselsättningen på berörda orter, och vilka åtgärder föreslås från regeringens sida?

1984/85:406 av *Sven Henricsson* (vpk) till kommunikationsministern om säkerhetskontrollen av tåg:

Rälsbrotten vid järnvägen ökar i antal och medför såväl betydande trafikstörningar som olycksrisker och onödigt stora kostnader för SJ.

Nr 81

Onsdagen den
13 februari 1985

*Meddelande om
frågor*

Onsdagen den
13 februari 1985

*Meddelande om
frågor*

Orsaken uppges vara s. k. plattor, dvs. förslitningar i vagnshjulens ringar som följd av friktionen vid fastbromsning. Även om den starka kylan ökar riskerna för rälsbrott så är det främst en fråga om kontroll av tågen, där manuell bevakning mer och mer dragits in och ersatts med tekniska hjälpmedel.

Anser kommunikationsministern att tågkontrollen i fråga fungerar som beräknat? Om inte – vilka åtgärder skall man vidta för en mera effektiv kontroll?

1984/85:407 av *Per Israelsson* (vpk) till justitieministern om särbehandling inom kriminalvården:

I pressen har framkommit att det skulle förekomma särbehandling av vissa kategorier fångar inom kriminalvården. Ekonomiska brottlingar skulle få en bättre behandling än andra.

Det tycks också förekomma att fångar som har en kort tid kvar av sitt straff, och som normalt skulle ha avtjänat också denna del av straffet på lokalanstalt, under denna sista tid flyttas till slutna rixanstalter som t. ex. Kumla.

Jag vill fråga justitieministern följande:

Är särbehandling av ekonomiska brottlingar inom kriminalvården lämplig, och är det försvarbart att den sista tiden av ett fängelsestraff ofta avtjänas på en sluten rixanstalt?

1984/85:408 av *Gunnar Hökmark* (m) till finansministern om marginalskatteproblemet:

En tidigare socialdemokratisk finansminister har i ett anförande nyligen hävdad att marginalskatteproblemet är ett minoritetsproblem. Av uttalandet att döma skulle detta också innebära att marginalskatteproblemet är ett mindre allvarligt problem. Det är givetvis av intresse om den nuvarande finansministern delar denna uppfattning.

Mot denna bakgrund vill jag fråga finansministern följande:

1. Anser finansministern att marginalskatteproblemet endast berör en minoritet?
2. Om så är fallet: Innebär detta enligt finansministern att marginalskatteproblemet är ett mindre betydelsefullt problem?

1984/85:409 av *Margit Gennser* (m) till finansministern om arbetet i skatteutjämningskommittén:

På Första Sparbankens kommunkonferens i januari yttrade finansminister Feldt att skatteutjämningskommittén inte kommer att kunna lägga fram något förslag före valet i år. Orsaken till detta var enligt finansministern "inre störningar", varför finansministern "lämnats ensam med frågan".

Med anledning av ovanstående ber jag att få ställa följande frågor:

1. Exakt vad avser finansministern med yttrandet "inre störningar"?
2. Vad har finansministern och finansdepartementet vidtagit för åtgärder det senaste året för att få fram skatteutjämningskommitténs förslag enligt tidsplanerna?

9 § Kammaren åtskildes kl. 14.12.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert

Nr 81

Onsdagen den
13 februari 1985

*Meddelande om
frågor*